

**ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: «ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ, ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ»**

**Ονοματεπώνυμο : Τεζαψίδου Αφροδίτη
Α.Μ. Β2013072**

Επόπτης : κος Δ.Μεταλληνός

Εξεταστής: κος Γ.Παπαϊωάννου

Κέρκυρα 2021

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οικογένειά μου για τη στήριξη τους όλο αυτό το διάστημα των χρόνων φοίτησής μου και την εμπιστοσύνη τους σε εμένα. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου και ιδιαίτερα τον επόπτη καθηγητή μου : Κύριο Δημήτρη Μεταλλήνο, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και που χωρίς τη βοήθειά του δε θα είχα καταφέρει να ολοκληρώσω την εργασία αυτή.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	2
Εισαγωγή.....	5
Κεφάλαιο 1 ^ο	
1. 1 Ιστορία της Κέρκυρας.....	6
1. 2 Ο Ναός του Αγίου Γεωργίου	19
1. 3 Ο Ναός του Αγίου Σπυρίδωνα.....	22
1. 4 Ο Μητροπολιτικός Ναός της Κέρκυρας.....	28
1. 5 Ο Ναός της Παναγίας της Κρεματής.....	31
1. 6 Ο Ναός του Αγίου Νικολάου των Γερόντων.....	33
1. 7 Ο Ναός της Παναγίας των Ξένων.....	35
1. 8 Ο Ναός Παντοκράτορος	38
1. 9 Η Παναγία Μανδρακίνα	39
1. 10 Ο Ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου	40
1. 11 Ο Ναός του Αγίου Αντωνίου και του Αγίου Ανδρέα.....	42
1. 12 Ο Ναός των Αγίων Πάντων	44
1. 13 Ο Ναός του Αγίου Νικολάου.....	48
1. 14 Ο Ναός της Αγίας Σοφίας.....	49
Συμπεράσματα	51
Κατάλογος εικόνων.....	52
Βιβλιογραφικές πηγές	53

Εισαγωγή

Η θρησκεία στην Κέρκυρα όπως και σε όλη την Ελλάδα αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο στην ζωή των κατοίκων και αυτό διακρίνεται από τις αναρίθμητες εκκλησίες που υπάρχουν σχεδόν παντού. Ο προσανατολισμός των εκκλησιών της πόλης δεν είναι σταθερός αλλά είναι τυχαίος, αφού λόγω της στενότητας του χώρου ακολουθεί αναγκαστικά την πολεοδομική διάταξη και οι εκκλησίες βρίσκονται ανάμεσα σε σπίτια ξεχωρίζοντας μόνο με τα καμπαναριά τους, χωρίς σχεδόν ποτέ να εμφανίζουν και τις τέσσερις πλευρές ελεύθερες. Έτσι όπως γίνονται και πιο οικείες στους ντόπιους, αφού αποτελούν ένα κομμάτι από τη ζωή τους. Αξιοσημείωτο είναι πως πουθενά αλλού δεν συναντά κανείς τέτοια συνεχή κοσμοπλημμύρα μέσα στις εκκλησίες και τόσο έντονα ανεπτυγμένο το θρησκευτικό συναίσθημα.

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία παρουσιάζονται οι περισσότεροι Ιεροί Ναοί της παλαιάς πόλης της Κέρκυρας. Οι πιο πολλοί κτίστηκαν τον 17ο και τον 18ο αιώνα και αποτελούνται, συνήθως, από μία κεντρική μονόκλιτη οροφή, μία σημαντική πρόσοψη, ένα καμπαναριό και διακοσμημένες οροφές με τοιχογραφίες. Πιο αναλυτικά, στην πρώτη ενότητα θα γίνει λόγος για την ιστορία του νησιού της Κέρκυρα, ένα νησί που κατά τη διάρκεια των αιώνων έχει καταφέρει να επιβιώσει και να κρατήσει ακέραιη της Ελληνική της ταυτότητα, ενώ έχει ενσωματώσει στην κουλτούρα της τα καλύτερα στοιχεία των πολιτισμών που πέρασαν από το νησί.

Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζεται ο εντυπωσιακός Ιερός Ναός του Αγίου Γεωργίου, ένα ιδιαίτερο οικοδόμημα εντός του Παλαιού Φρουρίου Κέρκυρας. Στη συνέχεια, θα γίνει λόγος για τον Ναό του Αγίου Σπυρίδωνα, όπου φυλάσσεται το Ιερό Λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνα και είναι στενά συνδεδεμένο με τη θρησκευτική όσο και με τη γενική ιστορία της Κέρκυρας από τον καιρό της μετακομιδής του το 1456 στην πρωτεύουσα των Ιονίων. Από τότε το Άγιο Λείψανο άλλαξε πολλούς ναούς μέχρι το 1589 που τελέστηκαν τα εγκαίνια της σημερινής εκκλησίας του Αγίου όπου μεταφέρθηκε εκεί οριστικά.

Στην τέταρτη ενότητα θα γίνει λόγος για τον Μητροπολιτικό Ναό της Κέρκυρας, η Παναγία Σπηλαιώτισσα, που κτίστηκε το έτος 1577 στο σημείο όπου βρισκόταν παλαιότερος ναός του Αγ. Βλασίου. Ο ναός είναι αφιερωμένος στην Παναγία Σπηλαιώτισσα, καθώς μετά από την καταστροφή του ομώνυμου ναού της, η εικόνα της μεταφέρθηκε εδώ, στον Άγιο Βλάσιο του

οποίου ναός βρισκόταν στη συγκεκριμένη θέση, και στην Αγία Θεοδώρα, της οποίας το λείψανο φυλάσσεται στο εσωτερικό του ναού.

Στη συνέχεια θα γίνει αναφορά στο Ναό της Παναγίας της Κρεμαστής, η οποία ανήκει στον επτανησιακό τύπο και είναι συνδυασμένη με την κατοικία του ιερέα. Επιπλέον, θα παρουσιαστεί ο Ναός του Αγίου Νικολάου των Γερόντων, ο Ναός της Παναγίας των Ξένων, ο Ναός Παντοκράτορος και ο Ναός του Αγίου Ιωάννη του Πρόδρομου, μια ιδιαίτερη εκκλησία που ανήκει στον τύπο της μονόκλιτης βασιλικής εκκλησίας με ξύλινη κεραμοσκεπή και η εξωτερική όψη της είναι απλή χωρίς εξώφυλλα στα παράθυρα.

Επιπλέον, θα γίνει αναφορά στην Παναγία την Μανδρακίνα, τον Ναό του Αγίου Αντωνίου και Αγίου Ανδρέα, καθώς και στον ιστορικό Ιερός Ναός των Αγίων Πάντων και της Παναγίας Βλαχέρνας, που πρωτοχτίστηκε στο καντούνι των Λαζανιέρων το 1688 από τον Ιερομόναχο Ιερεμία Σπόρο, ο οποίος ήταν κτήτορας και κάτοχος του Ιερού Ναού της Αγίας Πελαγίας στο Σαρόκο. Τέλος, θα παρουσιαστούν ο Ναός του Αγίου Νικολάου και ο Ναός της Αγίας Σοφίας.

Αναφορικά, οι περισσότερες πηγές αναφορών είναι μέσω διαδικτύου λόγω της πανδημίας του COVID-19.

1.1 Ιστορία της Κέρκυρας

Η Κέρκυρα είναι το βορειότερο από τα νησιά του Ιονίου Πελάγους. Λόγω της θέσης της και του φυσικού της πλούτου είναι το σπουδαιότερο και από τα πιο πυκνοκατοικημένα από τα Επτάνησα.¹ Πολλές είναι οι ονομασίες με τις οποίες υπήρξε γνωστή η Κέρκυρα στην αρχαιότητα. Από το σχήμα της ονομάστηκε Δρεπάνη ή Άρπη.² Η ονομασία αυτή θεωρείται η αρχαιότερη του νησιού και συνδέεται στη μυθολογία μας με το όπλο, με το οποίο ο Κρόνος τραυμάτισε τον πατέρα του Ουρανό.³ Μάκρις⁴, ονομάστηκε από το μήκος της ή κατά τη μυθολογία, από το όνομα της τροφού που κατέφυγε στο νησί με τον νεογέννητο θεό Διόνυσο, για να σωθεί από την οργή της Ήρας. Από τις παλαιότερες ονομασίες της είναι ακόμη Κασσωπαία, Άργος και Κεραύνα.⁵ Το όνομα Κέρκυρα επικράτησε τελικά ή Κόρκυρα κατά τη Δωρική διάλεκτο των αρχαίων Κερκυραίων, ή Γοργώ ή Γοργύρα, το πήρε αργότερα, από την νύμφη την κόρη του ποταμού Ασωπού, που ο Ποσειδώνας έκρυψε στον νησί, όταν επρόκειτο να γεννήσει, ενώ από τον γιο της Φαίακα ονομάστηκε Φαιακία.⁶ Κορυφώ ή Κορυφοί ή Κορφί ή Κορφού ονομάστηκε κατά τον μεσαίωνα, από τις δυο κορυφές της ακροπόλεως της.

Τεκμήρια ανθρώπινης παρουσίας στην Κέρκυρα απαντούν από την Παλαιολιθική εποχή αλλά και από την Νεολιθική εποχή έχουν βρεθεί σε διάφορες περιοχές λείψανα. Η παλιότερη αναφορά για την Κέρκυρα καταγράφεται την Μυκηναϊκή περίοδο γύρω στο 1300 π.χ. με την Ελληνική λέξη "ko-ro-ku-ra-i-jo" σε Γραμμική Β που μεταφράζεται «άντρας από την Κέρκυρα».⁷ Ο Απολλώνιος ο Ρόδιος αναφέρει πως στο νησί ο Ποσειδώνας έφερε τη νεαρή κόρη του Ασωπού, Κέρκυρα (από την οποία πήρε το όνομά της) με τα ωραία της μαλλιά, μακριά από τη γη του Φλειούντα.⁸ Στο νησί των Φαίακων συντελέστηκε και ο γάμος του

¹ Αγοροπούλου-Μπιρμπίλη, Α. (1976, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)), *Η αρχιτεκτονική της πόλεως της Κέρκυρας κατά την περίοδο της ενετοκρατίας*.

² Ό.π. Αργυροπούλου – Μπιρμπίλη.

³ Ό.π. Αργυροπούλου – Μπιρμπίλη.

⁴ Κατσαρός Σπ., (1967). *Σύντομη Ιστορία της Κέρκυρας*.

⁵ Ό.π. Κατσαρός.

⁶ Ό.π. Κατσαρός.

⁷ Βλ. <http://www.palaeolexicon.com/Word/Show/16880>

⁸ Ό.π.

Ιάσωνα με τη Μήδεια στο ιερό σπήλαιο της Μάκρης. Το σπήλαιο ονομάζεται μέχρι και σήμερα «ιερό άντρον της Μήδειας». Ο Απολλώνιος ονόμασε το νησί "Δρέπανο" από τη λέξη «δρεπάνι» με υπόνοιες ότι κάτω από το νησί κρύβεται το δρεπάνι με το οποίο ο Κρόνος σύμφωνα με την παράδοση τεμάχισε τα γεννητικά όργανα του πατέρα του Ουρανού, από το αίμα του κατάγονται οι Φαίακες. Σε μια εναλλακτική παράγραφο αναγνωρίζει το θαμμένο δρεπάνι κάτω από το νησί και τονίζει ότι ανήκει στη θεά Δήμητρα, χάρη στο δρεπάνι σχηματίστηκε το νησί. Ένας άλλος ιστορικός βασίζεται σε μια αναφορά στα «Αργοναυτικά» με την οποία το νησί παλιά λεγόταν Μάκρις χάρη στη νοσοκόμο του Διονύσου που δραπέτευσε εκεί από την Εύβοια.⁹

Τα επόμενα χρόνια και σύμφωνα με τον Στράβων (VI, 269) οι κύριοι του νησιού ήταν οι Λιβούρνιοι μέχρι το 735 π.χ. που εγκαταστάθηκαν Κορίνθιοι οι πρώτοι αρχαίοι αποικιστές του νησιού με αρχηγό τον Χερσικράτη από την οικογένεια Βακχιάδαι. Πριν από τους Κορίνθιους ήρθε στο νησί το πρώτο κύμα κατοίκων από την Ερέτρια. Το μεγάλο πλεονέκτημα η θέση της στον δρόμο ανάμεσα στην Ελλάδα και την Μεγάλη Ελλάδα και οι εύφορες πεδιάδες στον νότο βοήθησαν σημαντικά στην ταχύτατη ανάπτυξη του νησιού. Οι Κορίνθιοι κάτοικοι του νησιού ακολούθησαν την συνηθισμένη πρακτική με όλους τους Κορίνθιους μετανάστες, σε όλα τα μέρη που εγκαταστάθηκαν κήρυξαν την ανεξαρτησία τους και την εχθρότητα στην Μητρόπολη.¹⁰

Η πρώτη σκληρή σύγκρουση ανάμεσα στους Κορίνθιους εποίκους της Κέρκυρας με την Μητρόπολη τους παρουσιάζεται στις αρχές του 7ου αιώνα π.χ. όταν οι στόλοι τους πολέμησαν στην πρώτη ναυμαχία που καταγράφει στην Ελληνική ιστορία ο Θουκυδίδης (665 π.χ.). Οι εχθρότητες σταμάτησαν όταν ο τύραννος της Κορίνθου Περίανδρος κατέκτησε την Κέρκυρα και ανάγκασε τους κατοίκους να ενωθούν μαζί του στις νέες αποικιακές εκστρατείες σε Απολλωνία και Ανακτόριο. Το νησί απέκτησε ξανά την ανεξαρτησία του και αφοσιώθηκε σε καθαρά εμπορική πολιτική.

Στην Δεύτερη περσική εισβολή στην Ελλάδα (480 π.χ.) οι Κερκυραίοι συμμετείχαν με 60 πλοία την δεύτερη μεγαλύτερη Ελληνική δύναμη αλλά χωρίς να πολεμήσουν ενεργά. Το 433 π.Χ. στην Ναυμαχία των Συβότων πολέμησαν ξανά με την υποστήριξη της Αθήνας τους Κορίνθιους για τον έλεγχο της Επίδαμνου το σημερινό Δυρράχιο.¹¹ Η εμπλοκή της Αθήνας στον πόλεμο ανάμεσα στους Κορίνθιους και τους Κερκυραίους ήταν από τις σημαντικότερες

⁹ Race W.H., Apollonius Rhodius: Argonautica, Loeb Classical Library (2008), σελ. 409.

¹⁰ Ό.π. Race.

¹¹ Goekoop. C.H., Where on earth is Ithaca? A Quest for the Homeland of Odysseus. Eburon, 2010.

αιτίες που ξέσπασε ο Πελοποννησιακός Πόλεμος, οι Αθηναίοι την χρησιμοποίησαν σαν εμπορικό σταθμό αλλά δεν βρήκαν σημαντική υποστήριξη. Το νησί σταμάτησε να υποστηρίζει την Αθήνα μετά από δυο προσπάθειες των Ολιγαρχικών να επικρατήσουν αλλά σύντομα οι Δημοκρατικοί επικράτησαν ξανά και πήραν σκληρή εκδίκηση από τους αντιπάλους τους (427 π.χ. και 425 π.χ.). Στην Εκστρατεία στη Σικελία των Αθηναίων η Κέρκυρα έγινε βάση για τον εφοδιασμό τους, μετά από μια τρίτη σύντομη επικράτηση των Ολιγαρχικών (410 π.χ.) αποσύρθηκε από τον πόλεμο. Το 375 π.χ. συμμετείχε ξανά σε συμμαχία με τους Αθηναίους, σε δυο χρόνια πολιορκήθηκε από μια Σπαρτιατική δύναμη, παρά την σκληρή λεηλασία της υπαίθρου τελικά αποκρούστηκαν. Την Ελληνιστική περίοδο δέχτηκε πολλές επιθέσεις από όλες τις πλευρές.

Ρωμαϊκή κατάκτηση

Ο Κάσσανδρος την πολιορκήσε για σύντομο χρονικό διάστημα (303 π.χ.) στην συνέχεια την κατέλαβε ο Λακεδαιμόνιος στρατηγός Κλεομένης της Σπάρτης, αργότερα ανέκτησε την ανεξαρτησία της. Ο Αγαθοκλής των Συρακουσών ήταν ο επόμενος κατακτητής της Κέρκυρας που την έδωσε προίκα στην κόρη του Λάνασσα όταν παντρεύτηκε τον Ηπειρώτη βασιλιά Πύρρο τον Μέγα.¹² Το νησί εισήλθε στο Κοινό Ηπειρωτών, τότε δημιουργήθηκε ο οικισμός της Κασσιόπης σαν βάση για τις εκστρατείες του Ηπειρώτη βασιλιά, παρέμεινε στο Κοινό μέχρι τον θάνατο του Αλεξάνδρου Β΄ της Ηπείρου (225 π.χ.). Μετά την "Ναυμαχία της Παξού" (229 π.χ.) κατακτήθηκε από την Ιλλυρία αλλά δέχθηκε σύντομα έναν Ρωμαϊκό στόλο και έγινε ναυτική βάση των Ρωμαίων μέχρι το 189 π.χ., κυβερνήθηκε από Νομάρχη αλλά προσαρτήθηκε στην Ρωμαϊκή επαρχία της Μακεδονίας (148 π.χ.). Ο Οκταβιανός Αύγουστος την χρησιμοποίησε σαν ναυτική βάση στον πόλεμο με τον Μάρκο Αντώνιο (31 π.χ.).¹³

Μεσαίωνας - Βυζαντινή κυριαρχία

Στην Ύστερη αρχαιότητα η Κέρκυρα και η Ήπειρος υπάγονταν στην Υπαρχία Ιλλυρικού. Την εποχή των Γοτθικών Πολέμων (551) οι Οστρογότθοι κατέστρεψαν την πρωτεύουσα του νησιού που ονομαζόταν "Χερσούπολις" λόγω της θέσης της. Τους επόμενους αιώνες η πρωτεύουσα μετακινήθηκε ανατολικά στην χερσόνησο που βρίσκεται το Παλαιό Φρούριο επειδή στους βραχώδεις λόφους βρήκαν προστασία από τις επιδρομές. Οι δύο δίδυμες βραχώδεις κορυφές της χερσονήσου έδωσαν το όνομα σε ολόκληρο το νησί, τον Μεσαίωνα

¹² Βλ. <https://atcorfu.com/el/corfu-history/>

¹³ Ο.π.

ονομαζόταν "Κορυφώ" ή "Κορφοί". Η παλαιά πρωτεύουσα του νησιού γνωστή σήμερα σαν Παλαιόπολις συνέχισε να κατοικείται ακόμα πολλούς αιώνες.¹⁴

Στις αρχές του 9ου αιώνα η Κέρκυρα μαζί με τα υπόλοιπα Επτάνησα δημιούργησαν το Θέμα Κεφαλληνίας. Η νησιώτικη επαρχία αποτελούσε για την Βυζαντινή Αυτοκρατορία ισχυρή ασπίδα προστασίας σε επιδρομές από τα Δυτικά, εξασφάλιζε επίσης προστασία στο Βυζαντινό Κατεπανάτο της Ιταλίας. Οι ταξιδιώτες την Μέση Βυζαντινή Περίοδο (8ος - 12ος αιώνας) τόνιζαν ότι "ήταν ο σημαντικότερος σταθμός για τα ταξίδια τους από την ανατολή στην δύση". Ο γνωστός ιστορικός Λιουτπράνδος της Κρεμόνας παρουσίασε για πρώτη φορά το Βυζαντινό όνομα της Κέρκυρας Κορφοί σε ταξίδι του στην Κωνσταντινούπολη (968) στην αυλή του αυτοκράτορα. Στην Δυναστεία των Μακεδόνων το νησί πέρασε περίοδο ειρήνης και ασφάλειας, αυτό επέτρεψε στους κατοίκους να κτίσουν ναό αφιερωμένο στους πρώτους προστάτες Αγίους Ιάσωνα και Σωσίπατρο έξω από τα τείχη της Παλαιόπολης.¹⁵

Βενετοκρατία

Η Βενετία απέκτησε τον έλεγχο στο νησί (1386) και στην συνέχεια την πλήρη κυριότητα (1401), παρέμεινε σε αυτήν μέχρι την διάλυση της Δημοκρατίας από τους Γάλλους (1797). Τον Μεσαίωνα και ιδιαίτερα τον 17ο αιώνα η Κέρκυρα αναγνωρίστηκε σαν το ανάχωμα όλων των Ευρωπαϊκών κρατών στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και έγινε η πιο οχυρωμένη περιοχή στην Ευρώπη. Οι οχυρώσεις της Κέρκυρας στάθηκαν επαρκείς για να απαγορεύσουν την διείσδυση των Οθωμανών στην Αδριατική Θάλασσα. Η Βενετία μπόρεσε να αποκρούσει όλες τις Οθωμανικές επιθέσεις στο νησί μέχρι την διάλυση της (1797), όταν τελείωσαν οι Ναπολεόντειοι Πόλεμοι πέρασε στην κυριαρχία των Βρετανών.¹⁶ Η Κέρκυρα ονομαζόταν "Πύλη της Βενετίας" και ολόκληρη η Αδριατική "Κόλπος της Βενετίας".¹⁷ Παρέμεινε στην Βενετία τέσσερις αιώνες (1401 - 1797) αν και δέχτηκε πολλές σκληρές Οθωμανικές επιθέσεις με στρατό και στόλο και τέσσερις σκληρές πολιορκίες (1537, 1571, 1573, 1716).¹⁸ Η μεγάλη αποτελεσματικότητα των Βενετσιάνικων οχυρώσεων και οι παλιότερες Βυζαντινές

¹⁴ Ό.π.

¹⁵ Ό.π. Κατσαρός.

¹⁶ Westminster E.M.G., Narrative of a Yacht Voyage in the Mediterranean: During 1840-41, Volume 1. London 1842.

¹⁷ Henry Jervis-White Jervis. History of the Island of Corfú and of the Republic of the Ionian Islands. London 185.

¹⁸ Henry Jervis-White Jervis. History of the Island of Corfú and of the Republic of the Ionian Islands. London 185.

οχυρώσεις σε Παλαιοκαστρίτσα Κέρκυρας, Αγγελόκαστρο Κέρκυρας, Κάστρο Κασσιώπης και Γαρδίκι στάθηκαν αποτελεσματικές για να αποκρούσουν όλες τις επιθέσεις και να διαλύσουν όλες τις πολιορκίες. Ο μεγάλος ιστορικός Γουίλ Ντυράν τονίζει ότι η Κέρκυρα χρωστάει στην Δημοκρατία της Βενετίας το γεγονός ότι δεν γνώρισε ποτέ τον Οθωμανικό ζυγό.

Μια πρώτη μεγάλη σειρά Οθωμανικών επιθέσεων ξεκίνησε από το 1431 με τον Αλί Μπέι, οι Οθωμανοί προσπάθησαν να καταλάβουν το κάστρο της πόλης και την γύρω περιοχή αλλά αποκρούστηκαν επιτυχώς.¹⁹ Στην Βενετοκρατία το νησί γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη και οικονομική ευημερία, η πόλη της Κέρκυρας βρισκόταν μέσα στο φρούριο, αλλά έξω είχε απλωθεί μια νέα πόλη, ατείχιστη με αποτέλεσμα να είναι εκτεθειμένη σε όλες τις επιδρομές. Η Δημοκρατία της Βενετίας με αίτημα των κατοίκων ξεκίνησε την κατασκευή οχυρώσεων και οικοδόμησε το Νέο Φρούριο στην είσοδο της χερσονήσου. Η Δημοκρατία δημιούργησε επίσης μια τεράστια επίπεδη οχυρωμένη έκταση μπροστά από το φρούριο την σημερινή πλατεία "Σπιανάδα".

Οθωμανικές πολιορκίες

Το Βυζαντινό κάστρο του Αγγελόκαστρου στάθηκε αποτελεσματικό να αποκρούσει την πρώτη μεγάλη Οθωμανική πολιορκία (1537), την πολιορκία του 1571, την δεύτερη μεγάλη πολιορκία (1571) και εμπόδισε τους Οθωμανούς να προχωρήσουν στα βόρεια του νησιού. Οι Τούρκοι δεν στάθηκαν ποτέ ικανοί να διαλύσουν την άμυνα των κάστρων για να καταλάβουν το νησί.²⁰ Η πρώτη μεγάλη πολιορκία με 20.000 Οθωμανούς στρατιώτες του Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα (29 Αυγούστου 1537) λεηλάτησε ολόκληρο το νησί, αιχμαλώτισε 20.000 κατοίκους και τους πούλησε σκλάβους. Η ύπαιθρος ερημώθηκε αλλά το κάστρο της πόλης αντιστάθηκε επιτυχώς σε πολιορκία 12 ημερών, ο Οθωμανικός στρατός διαλύθηκε από επιδημία και αποχώρησε.²¹ Τον Αύγουστο του 1571 σε 24 χρόνια οι Οθωμανοί επέστρεψαν , κυρίευσαν την Πάργα και τα Σύβοτα Θεσπρωτίας στην ηπειρωτική Ελλάδα και επιτέθηκαν στους Παξούς. Στην συνέχεια πήγαν στην νότια ακτή της Κέρκυρας και δημιούργησαν μια μεγάλη προκυμαία που ξεκινούσε από την Λευκίμμη στα νότια μέχρι την Ιψό στα ανατολικά. Οι περιοχές αυτές είχαν λεηλατηθεί σκληρά στις προηγούμενες επιδρομές αλλά παρ'όλα αυτά το κάστρο της πόλης άντεξε για άλλη μια φορά και η Δημοκρατία της Βενετίας έδειξε τις τεράστιες αμυντικές της ικανότητες. Το Αγγελόκαστρο σε μια απότομη βραχώδη ακτή

¹⁹ Βλ. <https://web.archive.org/web/20090411090942/http://www.corfuweb.gr/gb-history6.htm>

²⁰ Βλ. <https://web.archive.org/web/20090411090942/http://www.corfuweb.gr/gb-history6.htm>

²¹ Ο.π. Κατσαρός.

κοντά στην Παλαιοκαστρίτσα διατηρείται ακόμα και σήμερα σαν σημαντικό τουριστικό αξιοθέατο.²²

Οι ήττες ανάγκασαν τους Οθωμανούς να λύσουν την πολιορκία και να αποχωρήσουν, επέστρεψαν σε δυο χρόνια ύστερα από νικηφόρα εκστρατεία τους από την Αφρική και ξεκίνησαν ξανά τις επιθέσεις. Δεν μπόρεσαν να διασπάσουν τις ενωμένες δυνάμεις των Βενετσιάνων και των Κερκυραίων και αποχώρησαν από την θάλασσα.²³ Η δεύτερη μεγάλη πολιορκία ξεκίνησε όταν ξέσπασε ο Έβδομος Βενετοτουρκικός πόλεμος (1716), αμέσως μετά την ανακατάληψη της Πελοποννήσου (1715) οι Οθωμανοί εμφανίστηκαν στο Βουθρωτό στην γειτονική Αλβανία. Ο Οθωμανικός στόλος με 33.000 άντρες μεταφέρθηκε από το Βουθρωτό στην παραλία της Ιψού (8 Ιουλίου 1716).²⁴ Ο στόλος των Βενετσιάνων συγκροτήθηκε και νίκησε τους Οθωμανούς στο Κανάλι της Κέρκυρας, οι Οθωμανοί αφού κατέλαβαν μερικά κάστρα (19 Ιουλίου 1716) πολιορκήσαν 22 μέρες την πρωτεύουσα. Οι 5.000 Βενετσιάνοι με τους μισθοφόρους τους υπό την ηγεσία του μετέπειτα Δόγη Αλβίζε Γ' Μοτσενίγκο και οι 3.000 Κερκυραίοι υπό την ηγεσία του κόμη Σούλενμπουργκ υπερασπίστηκαν για άλλη μια φορά επιτυχώς το νησί.[46][47] Οι οχυρώσεις ήταν ισχυρότερες και οι Βενετοί αμύνθηκαν με εξαιρετική επιτυχία, η Κέρκυρα γελοιοποίησε τους Οθωμανούς σε ολόκληρη την Ευρώπη.²⁵ Οι νίκες των Βενετών και των Κερκυραίων εορτάστηκαν πανηγυρικά με εορταστικούς διθυράμβους από τον συνθέτη Αντόνιο Βιβάλντι.

Επιδράσεις από την Βενετία

Η αρχιτεκτονική της πόλης της Κέρκυρας διαφέρει σημαντικά με αυτή που επικράτησε στις υπόλοιπες Ελληνικές πόλεις με βαθύτατη επίδραση από την Βενετία, οι περισσότερες πόλεις του νησιού κτίστηκαν στα πρότυπα της Δημοκρατίας με πολύροφα κτίρια με κεραμίδες σε στενές λωρίδες. Η παλαιά πόλη της Κέρκυρας μοιάζει εκπληκτικά με την Βενετία, την περίοδο που κυβέρνησαν κτίστηκε η πρώτη Όπερα στην Ελλάδα αλλά καταστράφηκε στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο από το Γερμανικό πυροβολικό. Πολλές Βενετσιάνικες οικογένειες εγκαταστάθηκαν μόνιμα στην Κέρκυρα, η Ιταλική γλώσσα ήταν ευρύτατα διαδεδομένη σε ολόκληρο το νησί μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα, την ίδια εποχή και οι Έλληνες κάτοικοι

²² Stamatopoulos N. (1993). Old Corfu: history and culture.

²³ Βλ. <https://web.archive.org/web/20090411090942/http://www.corfuweb.gr/gb-history6.htm>

²⁴ Ο.π. Κατσαρός.

²⁵ Ο.π. Κατσαρός.

χρησιμοποίησαν πολλές Βενετσιάνικες λέξεις στην Κερκυραϊκή διάλεκτο που ομιλείται και σήμερα. Ο διάσημος Βενετός φωτογράφος Φελίτσε Μπήτο (1832 - 1909) έζησε πολλά χρόνια στην παιδική του ηλικία στην Κέρκυρα. Μεγάλος αριθμός Ιουδαίων από την Ιταλική χερσόνησο εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα, μιλούν μια διάλεκτο με ανάμεικτα τα Ιουδαϊκά και Ιταλικά με πολλές Ελληνικές λέξεις.²⁶

Οι Βενετσιάνοι προσπάθησαν με κάθε τρόπο να διαδώσουν στον πληθυσμό του νησιού την Καθολική Εκκλησία αλλά η συντριπτική πλειοψηφία παρέμειναν Ορθόδοξοι, μόνο το 5% είναι σήμερα Καθολικοί. Οι περισσότεροι Καθολικοί κατάγονται από οικογένειες που ήρθαν στην Κέρκυρα από την Μάλτα και κατοικούν στην Βενετική Ακρόπολη της πρωτεύουσας.²⁷ Οι Καθολικοί της Κέρκυρας όπως όλοι οι υπόλοιποι Έλληνες Καθολικοί γιορτάζουν το Πάσχα σύμφωνα με το ημερολόγιο που χρησιμοποιεί η Ορθόδοξη Εκκλησία. Ο Καθεδρικός Ναός Αγίου Χριστοφόρου και Ιακώβου Κέρκυρας είναι η έδρα της Ρωμαϊκής Καθολικής Αρχιεπισκοπής Κέρκυρας, Ζακύνθου και Κεφαλληνίας. Το νησί ήταν καταφύγιο πολλών Ελλήνων διανοουμένων, έγινε η έδρα της πρώτης Ακαδημίας που ιδρύθηκε στην σύγχρονη Ελλάδα.²⁸ Ο Νικηφόρος Θεοτόκης έγινε γνωστός στην Ελλάδα σαν διδάσκαλος του Γένους και στην Ρωσία ως Ορθόδοξος Αρχιεπίσκοπος.

Νεότερα χρόνια - 19ος αιώνας

Με την Συνθήκη του Κάμπο Φόρμιο (1797) η Κέρκυρα παραχωρήθηκε στην Γαλλία που την διατήρησε στην κατοχή της δυο χρόνια, οι Γάλλοι εκδιώχθηκαν με μια συμμαχική επίθεση Ρώσων και Οθωμανών υπό την ηγεσία του στρατηγού Θεόδωρου Ουσάκωφ. Η Κέρκυρα έγινε στην συνέχεια πρωτεύουσα σε μια αυτό-διοικούμενη Ομοσπονδία κρατών υπό Οθωμανική κυριαρχία που έμεινε γνωστή σαν Επτάνησος Πολιτεία. Την περίοδο αυτή η Κέρκυρα αναπτύσσει αξιόλογη δράση στον τομέα της Τυπογραφίας με την έκδοση πολλών βιβλίων, Ελληνικών και ξένων, και πρωτοπορεί στην Ελληνική επικράτεια. Με την Συνθήκη του Τιλσίτ (1807) πέρασε ξανά στους Γάλλους του Ναπολέοντα με κυβερνήτη τον Φρανσουά Ξαβιέ Ντονζελότ αλλά σε δυο χρόνια πολιορκήθηκε από έναν Βρετανικό στόλο που κατέλαβε τα Επτάνησα (1809).²⁹

Τα Επτάνησα έγιναν με την "Συνθήκη των Παρισίων" τμήμα του Ηνωμένου Βασιλείου (5 Νοεμβρίου 1815) σαν Ηνωμένον Κράτος των Ιονίων Νήσων και η έδρα του Ύπατου

²⁶ Ο.π.

²⁷ Ο.π.

²⁸ Βλ. <https://web.archive.org/web/20070814153129/http://www.corfuxenos.gr/History/venetian.htm>

²⁹ Βλ. https://books.google.gr/books?id=neUKEvaYPZYC&pg=PA25&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Αρμοστή Ιονίων Νήσων.³⁰ Την Βρετανική περίοδο η Κέρκυρα γνώρισε μεγάλη ευημερία, έγιναν νέοι δρόμοι, κτίρια, συστήματα ύδρευσης και καθιερώθηκε για πρώτη φορά σαν επίσημη γλώσσα η Ελληνική. Η Δεύτερη Εθνική Συνέλευση στην Αθήνα εξέλεξε βασιλιά των Ελλήνων τον πρίγκιπα Γουλιέλμο της Δανίας που στέφθηκε νέος βασιλιάς ως Γεώργιος Α΄ της Ελλάδας. Η Μεγάλη Βρετανία μετά την απόφαση αυτή έδωσε δώρο στην Ελλάδα τα Επτάνησα επειδή η αδελφή του νέου Έλληνα βασιλιά Αλεξάνδρα της Δανίας είχε παντρευτεί τον πρίγκιπα Εδουάρδο της Ουαλίας, διάδοχο του Αγγλικού θρόνου. Η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία, η Ελλάδα και η Ρωσία υπέγραψαν την "Συνθήκη του Λονδίνου" (29 Μαρτίου 1864) που κατοχύρωσε τα Επτάνησα ως Ελληνική επαρχία. Ο Ύπατος Αρμοστής των Ιονίων Νήσων κήρυξε επίσημα την Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα.³¹

Όταν ξέσπασε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος η Κέρκυρα έγινε καταφύγιο του Σερβικού στρατού, όταν η πατρίδα τους βομβαρδίστηκε από τους Γερμανούς, τους Αυστριακούς και τους Βούλγαρους κατέφυγε στα πλοία των συμμάχων.³² Οι Σέρβοι στρατιώτες πέθαναν στην πλειοψηφία τους από την πείνα, το κρύο και τις κακουχίες, τάφηκαν στα νερά δίπλα από το νησί Βίδο Κέρκυρας στο στόμιο του κόλπου, οι Σέρβοι ανήγειραν μνημείο για να τιμήσουν τους νεκρούς και να ευχαριστήσουν τους Έλληνες. Τα νερά γύρω από το Βίδο σύμφωνα με ένα ποίημα που έγραψε ο Μιλουτίν Μπότζικ όταν έληξε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ονομάστηκαν από τους Σέρβους "Μπλε τάφος".

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και την Ελληνοτουρκική ανταλλαγή πληθυσμών του 1923 η Κέρκυρα ήταν ένα από τα κυριότερα κέντρα υποδοχής Ελλήνων προσφύγων από τη Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη (1922-1932). Πολλές οικογένειες Μικρασιατών προσφύγων εγκαταστάθηκαν στο Παλαιό Φρούριο και υπέστησαν τις συνέπειες από τον ιταλικό φασιστικό βομβαρδισμό της 31ης Αυγούστου, 1923 κατά την Ιταλική εισβολή στην Κέρκυρα. Ακόμη εγκαταστάθηκαν προσωρινά σε αποθήκες και στο Δημοτικό Θέατρο. Η έλλειψη επαγγελματικής αποκατάστασης ήταν ο κυριότερος από τους λόγους που πολλοί από τους πρόσφυγες έφυγαν από την Κέρκυρα αναζητώντας κάποιο καταλληλότερο μέρος στην υπόλοιπη Ελλάδα για οριστική εγκατάσταση. Από τους 30.000 περίπου πρόσφυγες που κατέφυγαν στο νησί μέχρι το 1930 εγκαταστάθηκαν μόνιμα περίπου 2.000, ανάμεσα τους ο Άγιος Αρσένιος ο Καππαδόκης και ο ιατρός Γεώργιος Βαγιανός από το Ικόνιο της Μικράς Ασίας, ο οποίος επέδειξε εξέχουσα φιλανθρωπική δράση και αποτέλεσε και ευεργέτη της

³⁰ Ο.π.

³¹ Ο.π.

³² Ο.π.

πόλης. Ο Γεώργιος Βαγιανός δώρισε το συντριβάνι στην πλατεία Σπιανάδα αλλά και ολόκληρη την περιουσία του στον Δήμο Κέρκυρας. Ο Δήμος τον τιμήσε με οδό που φέρει το όνομά του.³³

Περίοδος της Ιταλικής κατοχής

Με αφορμή την δολοφονία Τελλίνι και Ιταλών στρατιωτών που πήγαν στα Ελληνοαλβανικά σύνορα ως μέλη της Διεθνούς Επιτροπής για να συμμετάσχουν στην λύση των προβλημάτων μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας ξέσπασε διπλωματικό επεισόδιο ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Ιταλία (1923). Η Φασιστική Ιταλία αιφνιδίως καταλαμβάνει την Κέρκυρα αλλά χάρη σε επέμβαση που έκανε η Κοινωνία των Εθνών το νησί απελευθερώνεται λίγες μέρες αργότερα.³⁴

Όταν ξέσπασε ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος οι Ιταλοί κατέλαβαν την Κέρκυρα τον Απρίλιο του 1941. Τα Επτάνησα παρέμειναν ξεχωριστή κρατική οντότητα για την Ελλάδα μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1943 που ο Μπενίτο Μουσολίνι αποφάσισε την ενσωμάτωση τους με το Βασίλειο της Ιταλίας στα πλαίσια της εφαρμογής του σχεδίου του "Ιταλικού Μεγαλοϊδεατισμού".³⁵ Όσο διαρκούσε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος το 10ο Σύνταγμα του Ελληνικού Στρατού με Κερκυραίους ιδιαίτερα στρατιώτες ανέλαβε το έργο να υπερασπιστεί την Κέρκυρα, έκανε ηρωικές αλλά ανεπιτυχείς προσπάθειες να ελευθερώσει το νησί.³⁶ Μετά την υποταγή των Ελλήνων στις δυνάμεις του Άξονα η Κέρκυρα βρέθηκε υπό Ιταλική κατοχή και έλεγχο.³⁷ Την πρώτη Κυριακή του Νοεμβρίου του 1941 σπουδαστές από ολόκληρη την Κέρκυρα ξεκίνησαν κινήματα αντίστασης απέναντι στις Ιταλικές δυνάμεις κατοχής, ήταν ένα από τα πρώτα Αντιστασιακά κινήματα των Ελλήνων στην κατοχή και ένα σπάνιο τότε φαινόμενο σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά δεδομένα.³⁸ Οι φοιτητές κατέφυγαν στην συνέχεια στην Κύπρο και συνέχισαν την αντίσταση τους στα χερσαία στρατιωτικά αποσπάσματα του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ.³⁹

³³ Μοναχού Παϊσίου Αγιορείτου (1991). Ο Άγιος Αρσένιος ο Καππαδόκης. Σουρωτή Θεσσαλονίκης: Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Μοναζουσών «Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος», σελ. 32-35.

³⁴ Ο.π.

³⁵ Ο.π.

³⁶ Βλ. http://matiescorfu.blogspot.com/2011/03/blog-post_28.html

³⁷ Βλ.

<https://web.archive.org/web/20160620103025/http://www.projectcorfu.com/%CF%80%CE%BB%CE%B1%CF%84%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%80%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CE%B4%CE%B1.html?lang=el>

³⁸ Βλ. <https://web.archive.org/web/20080106230616/http://www.corfu.gr/en/history.htm>

³⁹ Ο.π.

Με την πτώση του Ιταλικού φασισμού (1943) η Ναζιστική Γερμανία κινήθηκε αμέσως να αποκτήσει στο νησί. Η Κέρκυρα βομβαρδίστηκε από την Ντόιτσε Λούφτβαφφε καταστρέφοντας εκατοντάδες σπίτια, εκκλησίες, μνημεία, προάστια, ολόκληρη την Εβραϊκή συνοικία αλλά και δημόσια κτίρια όπως το Ιόνιο Κοινοβούλιο, το Δημοτικό Θέατρο και την Δημοτική Βιβλιοθήκη. Οι Ιταλοί αποχώρησαν και το νησί πέρασε σε Γερμανική κατοχή, ο δήμαρχος Κολλάς γνωστός δοσίλογος και φανατικός Αντισημίτης πέρασε μια νέα σειρά από νόμους που εξασφάλιζαν την απόλυτη κυριαρχία των Γερμανών.⁴⁰ Τον Ιούνιο του 1944 η Γκεστάπο συνέλαβε όλους τους Εβραίους και τους φυλάκισε στο παλαιό κάστρο της πόλης (10 Ιουνίου 1944), στην συνέχεια μεταφέρθηκαν στο Στρατόπεδο συγκέντρωσης Άουσβιτς και επέζησαν ελάχιστοι.⁴¹ Μονάχα 200 Εβραίοι σε συνολικό πληθυσμό 1.900 επέζησαν. Πολλοί Κερκυραίοι έδωσαν καταφύγιο στους 200 Εβραίους που επέζησαν από τους Ναζί. Στο τμήμα της παλαιάς πόλης που σήμερα ονομάζεται Εβραϊκή βρίσκεται συναγωγή με 65 μέλη, μιλούν όλοι την πατρική Ιταλογενή γλώσσα.

Απελευθέρωση

Μετά την Απελευθέρωση έφτασε στην Κέρκυρα ο "40ος Στόλος του Βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού" (14 Οκτωβρίου 1944) και άρχισε να ερευνά το λιμάνι της Κέρκυρας δυο χρόνια (1944, 1945) για νάρκες αλλά δεν βρήκε καμία.[68][69] Ακολούθησε το Επεισόδιο Στενών Κερκύρας, ένα έντονο διπλωματικό επεισόδιο ανάμεσα στην Μεγάλη Βρετανία και την νεοσύστατη κομμουνιστική Αλβανία. Πολεμικά πλοία του Βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού επιχειρώντας τον διάπλου των Στενών δέχθηκαν πυρά από αλβανικά επάκτια Πυροβολεία κατά παράβαση υφιστάμενων διεθνών συνθηκών που καθόριζαν το νομικό καθεστώς των στενών.⁴² Στην διάρκεια του επεισοδίου αυτού υπήρξαν 43 θύματα Άγγλοι ενώ ένα Αγγλικό Καταδρομικό υπέστη σχεδόν ολική καταστροφή. Η Αγγλία διαμαρτυρήθηκε στα Ηνωμένα Έθνη και η υπόθεση οδηγήθηκε στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης που καταδίκασε την Λαϊκή Δημοκρατία της Αλβανίας με πρόστιμο των 800.000 λιρών (σημερινής αξίας περίπου 20 εκατομμυρίων Λιρών) σαν αποζημίωση στην Αγγλία, ακολούθησε διακοπή των διπλωματικών σχέσεων των δύο χωρών.

⁴⁰ Βλ. <https://web.archive.org/web/20080106230616/http://www.corfu.gr/en/history.htm>

⁴¹ Ό.π.

⁴² Bancroft, Harding F.; Stein, Eric (1949). "The Corfu Channel Case: Judgment on the Preliminary Objection". *Stanford Law Review*. 1 (4): 646–657.

Με την λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και του Ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου το νησί μπήκε από την Ελληνική κυβέρνηση σε πρόγραμμα Ανοικοδόμησης. Η οικονομία και το εμπόριο του νησιού αποκαταστάθηκαν και τα κτίρια που κτίστηκαν όλη την περίοδο της Ιταλικής κατοχής επανήλθαν σε αστική χρήση. Η Μαρία Δεσύλλα - Καποδίστρια δισέγγονη του Γεωργίου Καποδίστρια αδερφού του Ιωάννη Καποδίστρια εξελέγη πρώτη γυναίκα Ελληνίδα δήμαρχος στην Ελλάδα (18 Απριλίου 1956).⁴³ Οικοδομήθηκε το Γενικό Νοσοκομείο της Κέρκυρας (1970), την δεκαετία του 1950 ήρθε το ηλεκτρικό ρεύμα, η Ελληνική Ραδιοφωνία εγκαινιάστηκε τον Μάρτιο του 1957, η τηλεόραση εισήχθη την δεκαετία του 1960 και το διαδίκτυο ήρθε το 1995. Ιδρύθηκε τέλος το Ιόνιο Πανεπιστήμιο με έδρα την Κέρκυρα (1984).

Η πόλη της Κέρκυρας

Η πόλη της Κέρκυρας χαρακτηρίζεται από το έντονο βενετσιάνικο στοιχείο, αλλά και από πολλές αγγλικές και γαλλικές επιρροές. Είναι κοσμοπολίτικη πόλη που αποπνέει μια αίσθηση αρχοντιάς, με κύρια αξιοθέατα τη μεγάλη πλατεία Σπιανάδα, που είναι η μεγαλύτερη πλατεία των Βαλκανίων, το Παλιό και το Νέο Φρούριο, το Δημαρχείο (Θέατρο Σαν Τζάκομο), το Κανόνι, το Μον Ρεπό αλλά και τα Μουσεία Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Ιστορίας.⁴⁴

Μπροστά στο Κανόνι βρίσκεται το, πιθανότατα, πλέον φημισμένο αξιοθέατο της Κέρκυρας, το νησάκι όπου βρίσκεται η εκκλησία της Παναγίας των Βλαχερνών, το οποίο συνδέεται με τη στεριά μέσω μιας στενής λωρίδας γης. Λίγο μακρύτερα, αλλά σαφώς ευδιάκριτο, στέκεται το ξακουστό Ποντικονήσι, πάνω στο οποίο βρίσκεται μια μικρή εκκλησία, του Παντοκράτορα, του 11ου-12ου αιώνα. Επίσης, σημαντικό αξιοθέατο αποτελούν και τα Ανάκτορα Μιχαήλ και Γεωργίου (γεωργιανού ρυθμού), από τα ωραιότερα ανάκτορα που άφησε πίσω της η Αγγλοκρατία. Παραδοσιακά πιάτα της κερκυραϊκής κουζίνας είναι η «παστιτσάδα», το «σοφρίτο» και το «μπουρδέτο». Η πόλη της Κέρκυρας έχει πληθυσμό 28.185 κατοίκους (απογραφή 2001) και είναι ένα από τα πιο παλιά αστικά κέντρα της Ελλάδας. Πολιούχος της πόλης είναι ο Άγιος Σπυρίδων Τριμυθούντος, το άφθαρτο σκήνωμα του οποίου φιλοξενείται στον ομώνυμο ναό, έναν ναό με πολύ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

⁴³ Βλ. <https://web.archive.org/web/20041015102214/http://www.corfu.gr/en/proties/desila.htm>

⁴⁴ Ο.π.

Κάθε χρόνο τον επισκέπτονται χιλιάδες Έλληνες επισκέπτες, από πολλά μέρη, αλλά και πλήθος ξένων.

Στο παρελθόν, ο Δήμος Κερκυραίων ήταν ο πολυπληθέστερος δήμος της Κέρκυρας, καθόσον περιλάμβανε όλη την πόλη της Κέρκυρας, η οποία είναι και η έδρα του (τωρινού) Δήμου Κέρκυρας, ο οποίος αποτελεί δήμο της Περιφέρειας Ιονίων Νησιών και συστάθηκε το 2011 με το πρόγραμμα Καλλικράτης. Στην Κέρκυρα απαντούν ενετικά αρχοντικά και κτίρια υδροχρωματισμένα με το παραδοσιακό κερκυραϊκό χρώμα τής ώχρας. Υπάρχει πλήθος εκκλησιών, οι σπουδαιότερες από τις οποίες είναι η Καθολική Μητρόπολη των Αγίων Ιακώβου και Χριστοφόρου, η Ανατολική Μητρόπολη της Παναγίας Σπηλιωτίσσης και η εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνος. Έχει ιστορικά κτίρια, όπως η Αγγλική Αρμοστεία, το εξαιρετικό συγκρότημα των Ανακτόρων του Αρχαγγέλου Μιχαήλ και του Αγίου Γεωργίου, όπου στεγάζεται το Μουσείο Ασιατικής Τέχνης της Κέρκυρας, το μοναδικό μουσείο στην Ελλάδα που είναι αφιερωμένο στην τέχνη και τις αρχαιότητες της Άπω Ανατολής και της Ινδίας, το Λιστόν, το μέγαρο Καποδίστρια, το μητροπολιτικό μέγαρο, το μέγαρο της Αναγνωστικής Εταιρείας Κερκύρας, το μέγαρο της παλαιάς Ιονικής Τράπεζας, το περίφημο Θέατρο Σαν Τζάκομο και σημερινό Δημαρχείο, το μέγαρο της Ιονίου Βουλής, καθώς και το μέγαρο της Ιονίου Ακαδημίας, όπου στεγάζεται η Πρυτανεία του Ιόνιου Πανεπιστήμιου.

Η πόλη διαθέτει όλες τις σύγχρονες υπηρεσίες: τράπεζες, αστυνομία, στρατολογία, δημοτικές υπηρεσίες, σταθμούς τηλεοράσεως και ραδιοφώνων, διεθνές λιμάνι, καθώς και αεροδρόμιο κατάλληλο για αεροσκάφη κάθε είδους. Είναι έδρα του Ιόνιου Πανεπιστήμιου, της Νομαρχίας Κέρκυρας και της Περιφέρειας Ιονίων Νησιών.

1.2 Ο Ναός του Αγίου Γεωργίου

Ο Ιερός Ναός του Αγίου Γεωργίου οικοδομήθηκε το 1840, εντός του Παλαιού Φρουρίου, για την κάλυψη των θρησκευτικών αναγκών των Άγγλων στρατιωτών που υπηρετούσαν στην Κέρκυρα την περίοδο της Αγγλικής Προστασίας (1814 – 1864)⁴⁵ και για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκαν κυρίως υλικά από τα γκρεμισμένα σπίτια της γύρω περιοχής. Αξιοσημείωτο είναι πως το 1865, με την ενσωμάτωση της Κέρκυρας στην Ελλάδα, η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, από Αγγλικανικός Ναός μετατράπηκε σε Ορθόδοξος, τα εγκαίνια του οποίου πραγματοποιήθηκαν την 21η Μαρτίου 1865 και ο τότε μητροπολίτης της Κέρκυρας, Αθανάσιος Πολίτης, τον αφιέρωσε στον Άγιο Γεώργιο, προστάτη του Πεζικού σώματος. Τότε κοσμήθηκε με το παλαιό τέμπλο του ναού του Αγίου Σπυρίδωνος, έργο του επιφανούς Κρητικού αγιογράφου, Εμμανουήλ Τζάννε.

Εικόνα 1: Ναός του Αγίου Γεωργίου

Πηγή: <https://enimerosi.com/details.php?id=2329>

⁴⁵ Βλ. http://agiosgeorgios57.blogspot.com/2012/10/blog-post_5384.html

Εικόνα 2: Εσωτερικό του Ναού του Αγίου Γεωργίου

Πηγή: <https://enimerosi.com/details.php?id=2329>

Ο ναός είναι γεωργιανού ρυθμού και μπορεί να φιλοξενήσει εκκλησίασμα 4.000 πιστών. Στο εξωτερικό του έξη κίονες δωρικού ρυθμού στηρίζουν τριγωνικό επιστέγασμα, ενώ εσωτερικά η μορφή του έχει αλλάξει λόγω των καταστροφών που υπέστη κατά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο.⁴⁶ Αρχικά δύο σειρές στύλων χώριζαν τον ναό σε τρία μέρη κατά την τρίκλιτη βασιλική τεχνοτροπία. Πάνω στους κίονες στηριζόταν ο γυναικωνίτης στις τρεις πλευρές του ναού.⁴⁷

Αξιοσημείωτο είναι πως στο ναό αυτό εναπόθεσαν οι κάτοικοι της Πάργας τις εικόνες των εκκλησιών της πόλης, όταν αυτή εκχωρήθηκε από τους Άγγλους και τον Αρμοστή Μαίτλαντ στον Αλή Πασά, το 1819, και πολλοί κάτοικοί της φιλοξενήθηκαν στην Κέρκυρα. Οι εικόνες έμειναν στο ναό του Αγίου Γεωργίου έως την 25η Μαρτίου του 1930, όταν ο Μητροπολίτης

⁴⁶ Βλ. <https://www.corfuland.gr/el/istorika-kerkyra/corfu-history/o-agios-georgios-sto-palaio-froyrio-o-emblimatikos-naos-kosmima-tis-kerkyras.html>

⁴⁷ Ο.π.

Κερκύρας Αθηναγόρας και αργότερα Οικουμενικός Πατριάρχης τις λιτάνευσε στους δρόμους της πόλης και τις παρέδωσε στους Παργίους που τις επέστρεψαν στην πόλη τους με το θωρηκτό «Αβέρωφ».⁴⁸

Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου θεωρείται από τις μεγαλύτερες σε μέγεθος της πόλης και ανήκει στον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής με υπερώο.⁴⁹ Η αρχιτεκτονική και η δόμηση του ναού βασίστηκε σε σχέδια ενός Άγγλου αξιωματικού μηχανικού, του Antony Emmet και θυμίζει αρχαίο δωρικό ναό. Η εκκλησία λειτουργεί μόνο μια φορά το χρόνο, την ημέρα που γιορτάζεται η μνήμη του Αγίου Γεωργίου. Αξίζει να αναφερθεί ότι από την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου ξεκινά η περιφορά των επιταφίων τη μεγάλη Παρασκευή. Ο επιτάφιος του Αγίου Γεωργίου είναι ο πρώτος που βγαίνει στη βγαίνει στη πόλη.

⁴⁸ Ο.π.

⁴⁹ Ο.π.

1.3 Ο Ναός του Αγίου Σπυρίδωνα

Ο Άγιος Σπυρίδων ο θαυματουργός (περ. 270-348) είναι άγιος της Ορθόδοξης Εκκλησίας και ήταν επίσκοπος της κωμοπόλεως Τριμυθούντος.⁵⁰ Γεννήθηκε περί το 270 στο τώρα κατεχόμενο χωριό Άσσια της Κύπρου. Στα νεανικά του χρόνια ζούσε ως απλός αλλά ενάρετος βοσκός. Παντρεύτηκε και απέκτησε μια κόρη, την Ειρήνη. Μετά τη χηρεία του ασπάσθηκε το μοναχικό βίο, μελέτησε πολύ, απέκτησε μεγάλη σοφία και χάρη στις θρησκευτικές του αρετές έγινε Επίσκοπος της Τριμυθούντας και υπήρξε πολέμιος του Αρειανισμού.

Παρά την τιμή και το αξίωμα ο ταπεινός βοσκός, φορούσε πάντα τα ίδια φτωχά ρούχα, τον ίδιο σκούφο από πλεγμένα φοινικόφυλλα. Παντού πήγαινε με τα πόδια, βοηθούσε στις γεωργικές εργασίες και, όπως πριν, φυλούσε το κοπάδι του. Πολλά είναι τα θαύματα του Αγίου. Μια νύχτα μπήκαν στο μαντρί του ληστές για να κλέψουν πρόβατα. Όταν όμως επιχείρησαν να βγούνε με τη λεία τους ένιωσαν μια αόρατη δύναμη να τους ακινητοποιεί. Το πρωί ο Άγιος τους βρήκε και εκείνοι, καταντροπιασμένοι, του διηγήθηκαν τι τους είχε συμβεί. Ο Σπυρίδων τους απάλλαξε από τα δεσμά, τους νουθέτησε και τους δώρισε δύο κριάρια, «για τον κόπο της αγρυπνίας», όπως χαρακτηριστικά τους είπε.⁵¹

Ακόμη, όταν φοβερή ξηρασία έπληξε την Κύπρο, ο Άγιος με την προσευχή του έφερε βροχή, κάνοντας το χώμα γόνιμο. Κάποιοι πλούσιοι είχαν αποθηκεύσει μεγάλες ποσότητες σιταριού για να τις πουλήσουν ακριβά, εκμεταλλευόμενοι τον λιμό.⁵² Οι προσευχές του Αγίου γκρέμισαν τις σιταποθήκες τους και το σιτάρι μοιράστηκε δίκαια στο λαό. Ως άλλος Μωυσής μεταμόρφωσε ένα φίδι σε χρυσάφι για να βοηθήσει έναν φτωχό. Κι όταν αντιμετωπίστηκε η ανάγκη, επανέφερε το φίδι στην προτέρα του κατάσταση, δοξάζοντας το Θεό. Πάντα πρόθυμος να συνδράμει τους δεινοπαθούντες, πήγε να ελευθερώσει έναν άντρα που είχε καταδικασθεί σε θάνατο.⁵³ Καθώς προχωρούσε, βρέθηκε μπροστά σε ένα ποτάμι

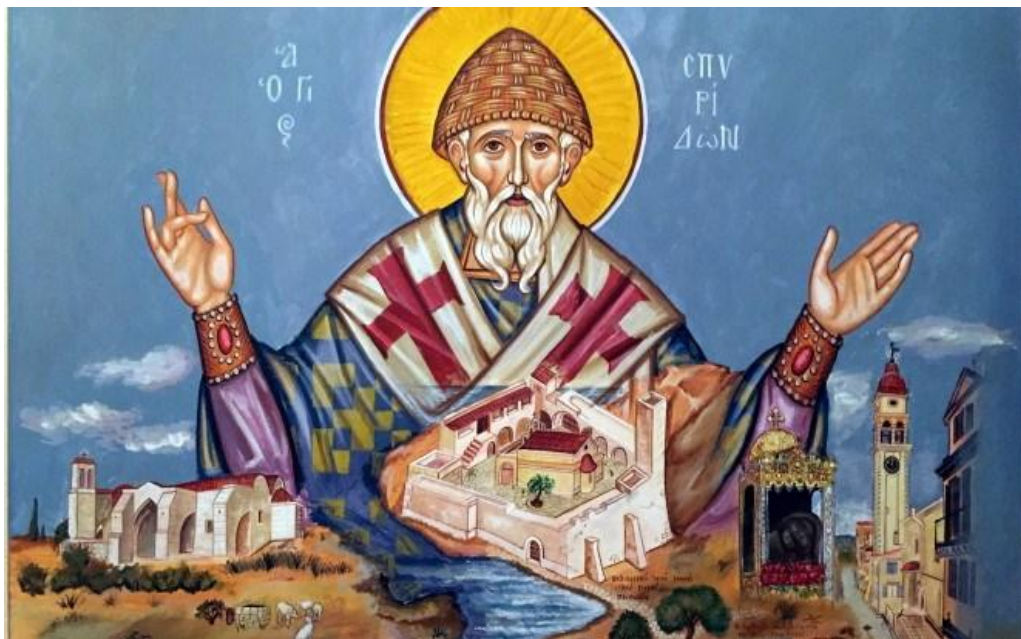
⁵⁰ Βλ. <https://www.infokerkyra.gr/aksiotheata/ekklesies/134-naos-agiou-spyridona.html>

⁵¹ Βλ. <https://www.atlantis-hotel-corfu.com/corfu-hotels/%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CF%83%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%B4%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B5%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1.html>

⁵² Βλ. <https://greece.terrabook.com/el/corfu/page/agios-spyridonas-kerkura/>

⁵³ Ο.π.

που τα ορμητικά νερά του τού έκοβαν το δρόμο. Ο άγιος προσευχήθηκε και το νερό σταμάτησε για να περάσει ο Σπυρίδων χωρίς να βρέξει τα πόδια του.⁵⁴

Εικόνα 2: Εικόνα του Αγίου Σπυρίδωνα

Πηγή: <https://www.in.gr/2018/12/12/plus/otan-o-agios-spyridonas-esose-tin-kerkyra/>

Στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο που συγκάλεσε ο Μέγας Κωνσταντίνος στη Νίκαια, το 325 μ. Χ., ο Άγιος ανέλυσε ένα κεραμίδι στα στοιχεία του, τη φωτιά, το νερό και το χώμα, δείχνοντας ότι τα τρία στοιχεία είναι ταυτόχρονα ένα ενιαίο σώμα. Έτσι απέδειξε την Τριαδικότητα του Θεού, ότι είναι δηλαδή «Ένας Θεός εν τρισί Προσώποις», καταισχύνοντας τον αιρεσιάρχη Άρειο και έναν φιλόσοφο οπαδό του, ο οποίος επέστρεψε στην Ορθοδοξία.⁵⁵

Το νησί της Κέρκυρας ξεπέρασε πολλές δοκιμασίες χάρη στον Άγιο. Τέσσερις φορές η βενετοκρατούμενη Κέρκυρα σώθηκε είτε από ασθένειες, είτε από την πείνα είτε από την επιδρομή των Τούρκων. Ειδικότερα, το 1553 ο Άγιος έσωσε το νησί από την πείνα και για το λόγο αυτό καθιερώθηκε η λιτανεία του Μεγάλου Σαββάτου. Επιπλέον, το 1630 απάλλαξε το νησί από την πανώλη και για το λόγο αυτό καθιερώθηκε η λιτανεία της Κυριακής των Βαΐων. Το 1673 παρενέβη και πάλι και έσωσε για δεύτερη φορά την Κέρκυρα από την πανώλη και για το λόγο αυτό καθιερώθηκε η λιτανεία κάθε πρώτη Κυριακή του Νοεμβρίου, το λεγόμενο

⁵⁴ Ο.π.

⁵⁵ Βλ. <https://www.monastiria.gr/agios-spyridonas-kerkyra/>

Πρωτοκύριακο. Ακόμη, το 1716 απάλλαξε το νησί από την πολιορκία των Τούρκων και έτσι καθιερώθηκε η λιτανεία της 11ης Αυγούστου.⁵⁶

Ο Άγιος Σπυρίδων πέθανε το 348 και τιμάται ως άγιος από την Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία και τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. Η μνήμη του γιορτάζεται στις 12 Δεκεμβρίου στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Ωστόσο, υπάρχει κάτι αξιοσημείωτο σχετικά με τον Άγιο. Στην πραγματικότητα, ο Άγιος Σπυρίδωνας, αν και είναι πολιούχος και προστάτης της Κέρκυρας, ουδέποτε έζησε στο νησί όσο ήταν εν ζωή.

Πως έφτασε το ιερό λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνα στην Κέρκυρα

Όταν η Κωνσταντινούπολη έπεσε στα χέρια των Τούρκων, όσοι από τους κατοίκους είχανε τα μέσα, ξενιτεύτηκαν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και της Ευρώπης. Ωστόσο, μαζί τους πήραν και ότι προφτάσανε από τους αμύθητους θησαυρούς της Πόλης. Χρυσάφι οι πιο πολλοί κι άλλοι τα ιερά λείψανα της Χριστιανοσύνης, που την καταπατούσε βάρβαρα ο τουρκικός χείμαρρος και η μανία των κατακτητών. Μαζί με τους ξενιτεμένους, ήταν και ο ιερομόναχος Γρηγόριος Πολύευκτος.⁵⁷ Μέσα στην αγωνία και τον πανικό της φυγής, δεν σκέφτηκε το χρυσάφι, αλλά άρπαξε ψύχραιμα τα λείψανα του Αγίου Σπυρίδωνα και της Αγίας Θεοδώρας που βρισκόταν στην εκκλησία του, τα τοποθέτησε σε δυο σακιά, απογέμισε τα σακιά με άχυρο, τα φόρτωσε σε ένα μουλάρι και πήρε το δρόμο του μακρινού ταξιδιού σαν ταπεινός αγωγιάτης. Μέσα στην αναστάτωση που κυριαρχούσε εκείνη την εποχή, περπάτησε από την Κωνσταντινούπολη και έφτασε πεζοπορώντας στην Παραμυθιά, διασχίζοντας όλη τη Θράκη, την Μακεδονία, τη Θεσσαλία και την Ήπειρο. Στο δρόμο, δικαιολογούσε τα σακιά, λέγοντας πως είναι τροφή για τα ζώα του.

Ο Πολύευκτος έμεινε στην Παραμυθιά έως το 1456 και από εκεί πέρασε στην Κέρκυρα. Ήλθε σε επαφή με τον κλήρο της Κέρκυρας και τοποθέτησε το λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνος, στο ναό του Αγίου Αθανασίου (Ο ναός του Αγίου Αθανασίου και Οδηγήτριας, ήταν στα Μουράγια, πάνω στο ομώνυμο ύψωμα και κοντά στον προμαχώνα. Τον κατεδάφισαν οι Γάλλοι το 1808 και πλέον δεν υπάρχει).⁵⁸ Όταν ο Πολύευκτος πέθανε και μη έχοντας κανένα συγγενή στην Κέρκυρα παρά μονάχα ένα στενό φίλο, τον συμπατριώτη του Γεώργιο Καλοχαιρέτη, του άφησε με διαθήκη με διαθήκη τα άγια λείψανα. Εν τω μεταξύ το

⁵⁶ Βλ. <https://www.corfuland.gr/el/istorika-kerkyra/corfu-history/agios-spyridon-o-thaymatoyrgos.html>

⁵⁷ Κατσαρός Σπ., (1967). *Σύντομη Ιστορία της Κέρκυρας*.

⁵⁸ Ο.π. Κατσαρός.

λείψανο της Αγίας Θεοδώρας το είχε τοποθετήσει στο ναό του Αγίου Νικολάου των Γερόντων (Ντέι Βέκκι), ο οποίος ήταν καθεδρικός ναός των Μεγάλων Πρωτοπαππάδων της Κέρκυρας.⁵⁹

Ο Καλοχαιρέτης είχε παντρευτεί Κερκυραία γυναίκα, από την οποία απέκτησε τρεις γιους. Τον Μάρκο, τον Λουκά και τον Φίλιππο. Όταν πέθανε, οι γιοι του κληρονόμησαν ο μεν Μάρκος τα ιερά λείψανα της Αγίας Θεοδώρας, οι δε άλλοι δυο Λουκάς και Φίλιππος τα ιερά λείψανα του Αγίου Σπυρίδωνος. Ο Μάρκος, όταν έλαβε στην κατοχή του τα λείψανα της Αγίας Θεοδώρας, τα δώρισε αμέσως – 1483 – στην κοινότητα.

Ο Λουκάς και ο Φίλιππος κράτησαν την κυριότητα του λειψάνου του Αγίου Σπυρίδωνος και αποφάσισαν να το πάρουν και να το πάνε εκτός της Κέρκυρας, όπου επρόκειτο να αποδημήσουν. Οι Κερκυραίοι διαμαρτυρήθηκαν και η Κοινότητα απαγόρευσε τη μεταφορά, με το δικαιολογητικό ότι οι αδελφοί Λουκάς και Φίλιππος, έχουν μεν την κυριότητα του Αγίου Λειψάνου, όχι όμως και το δικαίωμα να το διαθέτουν κατά την επιθυμία τους. Αξιοσημείωτο είναι πως η υπόθεση έφτασε στα δικαστήρια της Βενετίας, αλλά η απόφαση δεν δικαίωσε την Κοινότητα.⁶⁰ Οι δυο αδελφοί, λόγω του κτητορικού δικαιώματος, πήραν άδεια από τη Γερουσία των Βενετών, η οποία έδωσε την τελική απόφαση, να σηκώσουν το σκήνωμα και να το μεταφέρουν κατά την επιθυμία τους γιατί θεωρήθηκε αντικείμενο της απόλυτης κυριότητας τους. Ωστόσο, παρά την απόφαση αυτή, το Άγιο λείψανο δεν μεταφέρθηκε. Αργότερα, όταν ο Φίλιππος πάντρεψε την κόρη του Ασημίνα, με τον Σταματέλλο Βούλγαρη, έδωσε προίκα το μερίδιο του, ενώ συγχρόνος και ο Λουκάς, της δώρισε το δικό του μερίδιο.⁶¹

Έτσι, η κυριότητα του λειψάνου μεταβιβάστηκε στο Σταματέλλο Βούλγαρη, ο οποίος έχτισε ιδιόκτητη εκκλησία στο Σαρρόκο το 1527, απέναντι από την Πόρτα Ριάλα, στην τότε οδό Λαζάρου, την αφιέρωσε στον Άγιο Σπυρίδωνα και τοποθέτησε μέσα το λείψανο. Αλλά, στην πολιορκία του 1537, το λείψανο για να ασφαλιστεί μεταφέρθηκε προσωρινά μέσα στο φρούριο, στο ναό των Αγίων Αναργύρων. Μετά το τέλος της πολιορκίας, μεταφέρθηκε πάλι στον προηγούμενο ναό του, όπου και έμεινε μέχρι το 1575, οπότε η Βενετική αρχή κατεδάφισε το ναό, περιτειχίζοντας την πόλη. Το λείψανο μεταφέρθηκε τότε στον αρχαίο ναό του Αγίου Νικολάου των ξένων, στη Γαρίτσα, όπου έμεινε μέχρι το 1587, οπότε μεταφέρθηκε στο σημερινό ναό του Αγίου Σπυρίδωνα.

⁵⁹ Ό.π. Κατσαρός.

⁶⁰ Ό.π. Κατσαρός.

⁶¹ Ό.π. Κατσαρός.

Ο ναός ο οποίος στεγάζει σήμερα το σκήνωμα του αγίου, κτίστηκε στα 1589 και ανήκει στο ρυθμό της μονόκλιτης βασιλικής. Το ψηλό και πυργωτό καμπαναριό, ως συμπλήρωμα του ναού, κτίστηκε το 1620. Το σημερινό τέμπλο του ναού, κατασκευασμένο από μάρμαρο της Πάρου, κατασκευάστηκε το 1864 και είναι έργο του αυστριακού αρχιτέκτονα Μάουερς. Η ουρανία είναι ζωγραφισμένη από τον Κερκυραίο ζωγράφο Νικόλαο Ασπιώτη το 1852, ενώ οι εικόνες του τέμπλου είναι φτιαγμένες από τον επίσης Κερκυραίο ζωγράφο, Σπύρο Προσαλένδη.⁶²

Η λάρνακα φιλοτεχνήθηκε στη Βιέννη το 1867. Είναι από σκληρό ξύλο με εξωτερική ασημένια επένδυση.⁶³ Βρίσκεται τοποθετημένη μέσα στην κρύπτη, η οποία δημιουργήθηκε ειδικά για να δεχθεί το λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνα, το οποίο επισκέπτονται χιλιάδες ξένοι και ντόπιοι επισκέπτες. Είναι ένα από τα τρία άφθορα λείψανα στο Ιόνιο, του Άγιου Σπυρίδωνα, του Άγιου Γεράσιμου και του Αγίου Διονυσίου.

Οι παλιοί έλεγαν ότι από του Αγίου Σπυρίδωνα και μετά η μέρα μεγαλώνει σπυρί-σπυρί. Άλλοι λέγανε ότι ο Άγιος Σπυρίδωνας έδιωχνε την πανούκλα, σε μια εποχή που μαστιζόταν από τη συγκεκριμένη νόσο. Συγκεκριμένα, το 1825, αναφέρεται η παρουσία ενός καλόγερου να κυνηγά ένα θηρίο με ένα σταυρό στο χέρι, όταν οι Κερκυραίοι υπέφεραν από την πανούκλα, αναγκάζοντας το θηρίο να ορκιστεί να φύγει από το νησί των Φαιάκων δια παντός.⁶⁴ Εκείνος ο καλόγερος πιστεύεται ότι ήταν ο Άγιος Σπυρίδων. Πολλοί επίσης υποστηρίζουν ότι ο Άγιος Σπυρίδωνας είναι βοηθός του Αϊ-Νικόλα σε θάλασσες και στεριές και βοηθάει όσους κινδυνεύουν, είτε στα ανοιχτά πέλαγα είτε στην στεριά. Για αυτό και κάθε τόσο, οι κάτοικοι τη Κέρκυρας αλλάζουν τα παπούτσια στο λείψανο του Αγίου, αφού φθείρονται ενόσω εκείνος γυρίζει για να βοηθήσει όσους τον επικαλεστούν.

Ο Άγιος επιτέλεσε πολλά θαύματα και στους ανθρώπους. Χαρακτηριστική ήταν η θεραπεία του Θεοδώρου, εμπόρου από την Ανατολή, ο οποίος τυφλώθηκε ολοσχερώς. Ο Θεόδωρος προσέτρεξε με θερμή πίστη στο ναό του Αγίου, και εκείνος του χάρισε και πάλι το φως (η ανάμνηση του θαύματος αυτού πανηγυρίζεται στις 13 Ιουλίου). Αλλά και άλλοι γεύτηκαν και γεύονται την αγάπη και την αγαθοεργία του Αγίου. Αυτό μαρτυρούν και τα πολλά

⁶² Βλ. <https://greece.terrabook.com/el/corfu/page/agios-spuridonas-kerkura/>

⁶³ Βλ. <https://www.ekklisiaonline.gr/nea/i-larnaka-ke-to-ihero-lipsano-tou-agiou-spyridona/>

⁶⁴ Ο.π.

αφιερώματα στο ναό του. Ο Άγιος Σπυρίδων φέρει επισήμως από την Εκκλησία μας το τίτλο Θαυματουργός.⁶⁵

Τα πολυάριθμα αφιερώματα στο ναό του επιβεβαιώνουν αυτό το σημαντικό χάρισμα που έλαβε από το Θεό καθώς και το πλήθος των ναών που φέρουν το όνομά του σ' όλη την Ορθοδοξία. Είναι για όλους τους χριστιανούς ένας από τους πιο δημοφιλείς και αγαπητούς αγίους. Είναι της Τριμυθούντος η καλλονή και των Κερκυραίων ο σοφώτατος ιατρός, ο πνευματικός πατέρας και το στήριγμα. Η παρουσία του ιερού Σπυρίδωνος στην Κέρκυρα επί 450 και πλέον έτη έχει διαμορφώσει ήθη και έθιμα, παρήγαγε και παράγει πνευματική κίνηση και μια διαχρονική πλούσια εκκλησιαστική και πολιτιστική παράδοση, σε σημείο που Κέρκυρα και Άγιος Σπυρίδων να αποτελούν ένα αδιάρρηκτο δεσμό, μία ενιαία ταυτότητα.

Εικόνα 3: Η λάρνακα και το ιερό λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνα

Πηγή: <https://www.romfea.gr/pneumatika/33723-to-aftharto-skinoma-tou-thaumatourgei-epi-1669-xronia>

⁶⁵ Ό.π.

1.4 Ο Μητροπολιτικός Ναός της Κέρκυρας

Στην καρδιά της παλιάς πόλης κοντά στο παλιό λιμάνι στέκει επιβλητικός ο Μητροπολιτικός ναός της Κέρκυρας, αφιερωμένος στην Υπεραγία Θεοτόκο Σπηλαιωτίσσης, τον Άγιο Βλάσιο και την Αγία Θεοδόρα.⁶⁶ Θεωρείται πιθανό ο ναός προήλθε από τη συνένωση δύο ναών. Κατά τη βυζαντινή εποχή Μητροπολιτικός Ναός των Κερκυραίων ήταν ο των Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, κείμενος εις το Παλαιό Φρούριο, όπου και η μικρά τότε Πολιτεία.⁶⁷

Επί Φραγκοκρατίας (1267-1797) και Βενετοκρατίας, η πόλη επεκτάθηκε στην εκτός των τειχών περιοχή, όπου δεν υπήρχε Ναός Μητροπολιτικός μόνιμος, αλλά εθεωρείτο ως Καθεδρικός ο Ναός εκείνος στον οποίο εφημέρευε ο κατά καιρούς Μέγας Πρωτοπαπάς, ο οποίος αντικατέστησε τον καταργηθέντα, από τους Ανδηγαυούς. Επί αρχιερατίας του Μητροπολίτου Κερκύρας Χρυσάνθου Μασσέλου, το 1841, ορίστηκε ως Μητροπολιτικός ο ναός της Υ. Θεοτόκου Σπηλαιωτίσσης και Αγίου Βλασίου, ο και μέχρι σήμερα Μητροπολιτικός

Η συνένωση των ναών Υ. Θεοτόκου και του Αγίου Βλασίου έγινε το 1577 και την ανέλαβαν οι ευγενείς και πλούσιοι Κερκυραίοι με δικά τους χρήματα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η προσωνομία της Θεοτόκου «Σπηλαιωτίσσης» προήλθε από τον παρακείμενο σπήλαιο της περιοχής, όπου πήρε και την ονομασία «Σπηλιά» η ευρύτερη περιοχή. Επί των ημερών του Μητροπολίτη Κερκύρας Χρυσάνθου Μασσέλου ο ναός το 1841 ορίστηκε ως Μητροπολιτικός.⁶⁸ Εκείνη την περίοδο μεταφέρθηκε από το ναό του Ταξιάρχου Μιχαήλ η αμφίπλευρη εικόνα της Παναγίας Δημοσιάνας (15ος αι.), της προστάτιδας του Δήμου δηλαδή του κερκυραϊκού λαού. Πρόκειται για την παλαιότερη και πιο σημαντική εικόνα του ναού.⁶⁹

Αξιοσημείωτο είναι πως εντός του ναού υπάρχουν εικόνες του Μ. Δαμασκηνού (16ος αι.), του Εμμανουήλ Τζαννέ (17ος αι.) και του Παραμυθιώτη (18ος αι.) Επιπλέον, ιδιαίτερα εντυπωσιακό είναι και το τέμπλο με την πλήρη σειρά των εικόνων που μεταφέρθηκε από τον

⁶⁶ Βλ. <https://imcorfu.gr/ekklisies-mones/mitropolitikos-naos/>

⁶⁷ Ο.π.

⁶⁸ Βλ. <https://www.corfuland.gr/el/diafora/kerkyra/o-epiblitikos-mitropolitikos-naos-tis-kerkyras.html>

⁶⁹ Βλ.

<http://www.projectcorfu.com/%CE%BC%CE%B7%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%BD%CE%B1%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%AD%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1%CF%82.html?lang=el>

παλαιότερο ναό που υπήρχε εκεί του Αγίου Βλασίου (16αι.). Ακόμη, υπάρχει η μεγάλη εικόνα της Σταυρώσεως, με παλαιολόγιο ύφος στο νάρθηκα και τους αρκετά μεγάλους πίνακες ιταλιώτικης τέχνης με εικόνες από την Παλαιά Διαθήκη στα πλάγια τείχη του ναού. Ο Μητροπολιτικός ναός εορτάζει δύο φορές τον χρόνο, στις 15 Αυγούστου και στις 11 Φεβρουαρίου που είναι η εορτή των Αγίου Βλασίου και της Θεοδώρας της Αυγούστας.⁷⁰

Από το έτος της ένεσης των Επτανήσων μετά της μητρός Ελλάδος (1864), η εκκλησία χρησιμοποιήθηκε για τις λατρευτικές ανάγκες των εν Κερκύρα κατοικούντων Κεφαλλήνων και Ζακυνθίων. Ο Ναός, όπως ήταν επόμενο, κατακοσμήθηκε με αξιόλογα έργα αγιογραφίας μεταβυζαντινής τεχνοτροπίας αλλά και αναγεννησιακής, όπως είναι το εικονοστάσιο με την πλήρη σειρά των εικόνων, προερχόμενο από τον προϋπάρχοντα ναό του αγίου Βλασίου.

Από αυτά ξεχωρίζουν τα βημόθυρα με τις εικόνες των αγίων Μεθοδίου επισκόπου Πατάρων και Γοβδελάα του πολυάθλου, έργα εξαιρετης τέχνης του διακεκριμένου Κρητικού αγιογράφου Εμμανουήλ ιερέως Τζάννε του Μπουνιαλή, τα οποία αγιογράφησε πρόσφυγας στο νησί μας κατά την πολιορκία της πατρίδος του στα μέσα του ιζ' αιώνα. Ο Εμμ. Τζάννης είχε ιδιαίτερη οικογενειακή ευλάβεια προς τον άγιο Γοβδελάα, του οποίου συνέθεσε και την ασματική ακολουθία. Κατά την ίδια εποχή αγιογράφησε στην Κέρκυρα βημόθυρα με τον άγιο αυτό σε ναούς της πόλης μας και συγκεκριμένα στον ναό του Αγίου Ιωάννου Προδρόμου στις Στέρνες και της Υ. Θ. Οδηγητριάς στην εβραϊκή συνοικία.⁷¹

Αξίζει να σημειωθεί πως ιδιαίτερη είναι και η μεγάλη εικόνα της Σταυρώσεως, με παλαιολόγιο ύφος, στο νάρθηκα, τους τρεις υπερμεγέθεις πίνακες ιταλιωτικής τέχνης, με εικόνες της Παλαιάς Διαθήκης στα πλάγια τείχη του ναού. Οι πίνακες αυτοί ήταν δωρεές, δυστυχώς όμως, κατά τη διάρκεια του β' Παγκοσμίου Πολέμου ο ναός βλήθηκε από βόμβες και υπέστη σοβαρές ζημιές, μεταξύ των οποίων, κυριότερη, γιατί ήταν ανεπανόρθωτη, η απώλεια του τετάρτου πίνακα.

Η ευλογημένη συγκυρία του εορτασμού της μνήμης του αγίου ιερομάρτυρος Βλασίου και της οσίας Θεοδώρας της Αυγούστης (11 Φεβρουαρίου), είχε ως αποτέλεσμα μια παρεξήγηση, που εμπίπτει και στον τομέα της λαογραφίας.⁷² Ο άγιος Βλάσιος, ο θαυματουργός, Αρχιεπίσκοπος Σεβαστίας, ο οποίος μαρτύρησε κατά τον διωγμό του

⁷⁰ Βλ. <https://imcorfu.gr/ekklisies-mones/mitropolitikos-naos/>

⁷¹ Ο.π.

⁷² Βλ. http://www.religiousgreece.gr/ionian-islands/-/asset_publisher/PtMJiHo2S3di/content/i-n-panagias-splaiotisses

Λικινίου, θεωρήθηκε προστάτης και ιατρός των πασχόντων από παθήσεις του λαιμού. Μαρτυρία έχουμε στους τοίχους του Συναξαρίου:

«Λαιμόν Βλάσιος εκκοπείς διά ξίφους, Αλγούσι λαιμοίς ῥευμάτων ήργει βλάβας».

Τούτο υπήρξε αφορμή να επικρατήσει στην Κέρκυρα η συνήθεια να ευλογούνται κατά την ημέρα της μνήμης του οπώρες και να μοιράζονται στους πιστούς για ευλογία, εφόσον, σύμφωνα με την κρατούσα παράδοση, λίγο πριν από την ημέρα του μαρτυρίου του είχε πέσει στα παιδιά θανατηφόρα επιδημία ασθένειας του λαιμού. Τότε ο Άγιος ζήτησε να του φέρουν οπώρες τις οποίες ευλόγησε και παράγγειλε να τις δίνουν στα άρρωστα παιδιά τα οποία και θεραπεύτηκαν.

Εικόνα 4: Ο Μητροπολιτικός Ναός της Κέρκυρας

Πηγή: <https://www.corfu-kerkyra.eu/el/ekklisies-kerkyra-poli.php>

1.5 Ο Ναός της Παναγίας της Κρεμαστής

Μέσα στο Καμπιέλο, η περίφημη πλατεία Κρεμαστής πήρε το όνομά της από την εκεί παλαιά εκκλησία της Παναγίας Κρεμαστής, εξ αιτίας του καντηλιού που κρέμεται μονίμως εμπρός από μια δυστυχώς πολύ αγνή πλέον εικόνα φρέσκο της Παναγίας στον εξωτερικό προς την πλατεία τοίχο. Στο κέντρο της πλατείας μια στέρνα με περίτεχνα σκαλιστό πέτρινο ενετικό πηγάδι του 17ου αιώνα έδωσε το άλλο της όνομα. Απέναντι από την εκκλησία μια κατοικία της ίδιας εποχής φέρει τα τυπικά ενετικά χαρακτηριστικά. Η κύρια πρόσβαση στην πλατεία από τον σε χαμηλότερο επίπεδο δρόμο είναι μέσω μιας φαρδιάς σκαλινάδας που καλύπτεται από τον πλατύ θόλο που ενώνει δύο κατοικίες.⁷³

Η εκκλησία της Παναγίας της Κρεμαστής κτισμένη τον 16^ο αιώνα⁷⁴, βρίσκεται στο Καμπιέλο μπροστά στην πιο όμορφη πλατεία της πόλης. Σήμερα δεν σώζεται δυστυχώς παρά μόνο το δυτικό τμήμα του νάρθηκα, αυτού το οποίο έχει μεταγενέστερα κλειστή με μία όμορη λαϊκής εμπνεύσεως πόρτα, με κυμάτια στο πλαίσιο και ανάγλυφη φυτική διακόσμηση στο καμπύλο μέρος πάνω από το υπέρθυρο.⁷⁵ Η πόρτα άλλοτε θα πρέπει να ανοιγόταν στο νότιο τμήμα του εξωνάρθηκα, στην κύρια είσοδο δηλαδή του ναού μπροστά στη γραφική πλατεία. Η κατοικία του ιερέα είναι προσκολλημένη στο δυτικό τμήμα του εξωνάρθηκα με είσοδο από εκεί.

Εσωτερικά ο ναός παρουσιάζει ιδιαίτερη μεγαλοπρέπεια και με τα μεγάλα πέτρινα προσκυνητάρια και το μαρμάρινο τέμπλο του που τα θυρώματα του παισιώνονται με το σκαλιστό μοτίβο των φύλλων της αμπέλου. Δυστυχώς δεν σώζεται σήμερα η ουρανία που θα ήταν ένα από τα βασικά στοιχεία της διακόσμησης. Οι τοίχοι του ναού έχουν ζωγραφισμένη ταπετσαρία σε χρώμα μπλε που όμως έχει καταστραφεί και διακρίνεται ελάχιστα, ενώ στους τοίχους του εξωνάρθηκα σώζονται ίχνη από τοιχογραφίες. Ο γυναικωνίτης βρίσκεται πάνω από το τμήμα το δυτικό τμήμα του εξωνάρθηκα και ένα γραφικό πέτρινο κλιμακοστάσιο που βρίσκεται στο βάθος της στοάς οδηγεί εκεί.

Εξωτερικά ξεχωρίζει στη βόρεια όψη η γεωμετρική διακόσμηση. Έξω από το ναό είναι κρεμασμένο ένα φαναράκι μπροστά από μια πολύ εικόνα φρέσκο της Παναγίας και τις βραδινές ώρες είναι πάντα αναμμένο.⁷⁶ Το εσωτερικό του κοσμή ένα μαρμάρινο τέμπλο ενώ

⁷³ Βλ. <https://townhouseco.co.uk/el/thing-to-do/plateia-kremastis-i-toy-enetikoy-piga/>

⁷⁴ Αγοροπούλου-Μπιρμπίλη, Α. (1976, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)), Η αρχιτεκτονική της πόλεως της Κέρκυρας κατά την περίοδο της ενετοκρατίας.

⁷⁵ Ο.π.

⁷⁶ Βλ. http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/Kerkyra/Politismos/Ekklesies_Monastiria/8795-Ieros_Naos_Panagias_Kremastis

τα θυρώματά του είναι διακοσμημένα από μοτίβα φύλλων αμπελιού και μεγάλες εικόνες του Κερκυραίου ζωγράφου, Σπυρίδωνα Σπεράντζα (8ος αιώνας). Χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι και το Βενετσιάνικο πηγάδι που θα συναντήσει ο επισκέπτης στην πλατεία της Κρεμαστής. Το πέτρινο αυτό πηγάδι φέρει την εξής επιγραφή στα λατινικά: «Έργο του Αντώνιου Κοκκίνη υπέρ κοινής ωφελείας, 1699». Σύμφωνα με την επιγραφή, ο Αντώνιος Κοκκίνης δώρισε στην Κοινότητα το 1699 το κομψό στόμιο του πηγαδιού με τον ανάγλυφο διάκοσμο. Τα πηγάδια αυτά ήταν απαραίτητα για τις ανάγκες της άρδευσης της πόλης πριν την κατασκευή του υδραγωγείου από τον Άγγλο αρμοστή Άνταμ. Τα βενετσιάνικα πηγάδια διαφέρουν από τα υπόλοιπα καθώς το νερό συλλέγεται από την επιφάνεια. Η θέση τους σε πλατείες και ανοιχτούς χώρους δεν ήταν καθόλου τυχαία. Ήταν απαραίτητο η επιφάνεια περισυλλογής να είναι αρκετά μεγάλη για να συγκλίνει εκεί το νερό της βροχής σε μεγάλες ποσότητες.

Εικόνα 5: Ο Ιερός Ναός της Παναγίας Κρεμαστής

Πηγή: http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/Kerkyra/Politismos/Ekklesies_Monastiria/8795-Ieros_Naos_Panagias_Kremastis

1.6 Ο Ναός του Αγίου Νικολάου των Γερόντων

Ο Ιερός Ναός του Αγίου Νικολάου των Γερόντων, San Nicolo dei Vecchi, βρίσκεται στην παλιά πόλη της Κέρκυρας στην περιοχή που από τα χρόνια των Ενετών ονομάζεται «Καμπιέλο». Η ονομασία «των Γερόντων» προέρχεται πιθανώς λόγω της παλαιότητάς του έναντι άλλων Ναών επ' ονόματι του Αγίου Νικολάου που βρισκόταν στην κοντινή περιοχή, εκ των οποίων μόνον ένας σώζεται πλέον.⁷⁷

Αξιοσημείωτο είναι πως υπάρχει και η εκδοχή, ότι στο Ναό συνεδρίαζε η Γεροντία για να εκδικάσει μικρές υποθέσεις της κοινότητας. Ο Ναός είναι κτίσμα των αρχών του 14ου αιώνας, ενώ την τελική του μορφή την πήρε τον 17ο αιώνα όταν κατασκευάστηκε το σκαλιστό πέτρινο Τέμπλο, το κιβώριο της Αγίας Τραπέζης και η «μονή» του Αγίου Νικολάου (το σκαλιστό πέτρινο προσκυνητάρι), τα οποία είναι ρυθμού μπαρόκ. Ο Ναός αρχιτεκτονικά είναι ρυθμού Βασιλικής Στοάς ενώ αρχικά ήταν Βασιλική τρίκλιτος. Στο πέρασμα όμως του χρόνου, τα δύο κλίτη έπεσαν καθώς επίσης και το κωδωνοστάσιο και παρέμεινε τμήμα μόνο του βορείου κλίτους το οποίο και είναι το σημερινό πρεσβυτήριο.

Στην διάρκεια της Ενετικής παρουσίας στο νησί ο Ναός υπήρξε έδρα Πρωτοπαπάδων, ενώ το 1575 μεταφέρθηκε στο Ναό το ιερό λείψανο της Αγίας Θεοδώρας της Αυγούστας από τον Ναό του Αγίου Λαζάρου, που βρισκόταν πριν και παρέμεινε μέχρι το 1725. Αξιοσημείωτο είναι πως στον συγκεκριμένο ναό, βαπτίστηκε την 11η Φεβρουαρίου 1776 ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδος, Ιωάννης Καποδίστριας.⁷⁸

Κατά την διάρκεια του πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου όταν μεταφέρθηκε στην Κέρκυρα η εξόριστη κυβέρνηση των Σέρβων, παραχωρήθηκε σ' αυτούς το Δημοτικό Θέατρο Κερκύρας για Κοινοβούλιο και ο Ναός του Αγ. Νικολάου ως Μητροπολιτικός Ναός για να τελούν εκεί τις ιερές τους ακολουθίες. Σύμφωνα με μαρτυρίες, στην διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής, το πρεσβυτήριο του Ναού, υπήρξε πολλές φορές το κέντρο που συναντιόνταν οι άνθρωποι της αντίστασης για να οργανώνουν τον αγώνα τους, εναντίον των κατακτητών.

⁷⁷ Αγοροπούλου-Μπιρμπίλη, Α. (1976, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)), Η αρχιτεκτονική της πόλεως της Κέρκυρας κατά την περίοδο της ενετοκρατίας.

⁷⁸ Βλ. <https://greece.terrabook.com/el/corfu/page/agios-nikolaos-ton-geronton/>

Εικόνα 6: Ο Ναός του Αγίου Νικολάου των Γερόντων

Πηγή: <https://www.corfu-kerkyra.eu/el/ekklisies-kerkyra-poli.php>

Εικόνα 7: Το εσωτερικό της εκκλησίας

Πηγή: http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/Kerkyra/Politismos/Ekklisies_Monastiria/8797-Ieros_Naos_Agiou_Nikolaou_twn_Gerontwn

1.7 Ο Ναός της Παναγίας των Ξένων

Ο ιερός ναός της Παναγίας Φανερωμένης ή όπως λένε οι ντόπιοι η Παναγία των ξένων βρίσκεται στην καρδιά της παλιάς πόλης της Κέρκυρας στην πλατεία Αγίου Σπυρίδωνος. Ο ναός αυτός χτίστηκε από τον ιερωμένο Νικόδημο, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, για τον εκκλησιασμό των προσφύγων από την Ήπειρο που κατέληγαν στην Κέρκυρα.⁷⁹

Το Ηπειρώτικο στοιχείο μέσα από την πολυτάραχη ιστορική του πορεία, πάντα έβρισκε τόπο καταφυγής στην Κέρκυρα, ωστόσο κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας το φαινόμενο ήταν πιο συχνό.⁸⁰ Επίσης, από τα τέλη του 16ου και τις αρχές του 17ου αιώνα έλαβε μεγάλες διαστάσεις. Πιο συγκεκριμένα, η αποτυχία των διαφόρων επαναστατικών κινημάτων, με κυριότερο του Διονυσίου του 1611, καθώς και οι βίαιοι εξισλαμισμοί (1635) ανάγκασαν μεγάλο αριθμό Ηπειρωτών να καταφύγουν στην Κέρκυρα.⁸¹ Ωστόσο, η αφομοίωση των πολυπληθών Ηπειρωτών δεν ήταν δυνατή, αφού με μεγάλο εθνικό και θρησκευτικό φανατισμό συσπειρώνονταν και αισθάνονταν την ανάγκη να αποκτήσουν δικό τους θρησκευτικό χώρο.

Σε αυτή την ανάγκη πρωτοβουλία έλαβε ο ιερομόναχος Νικόδημος Κολήτζας με την βοήθεια των συνδρομών των Ιωαννιτών, Δερβινιωτών, Παραμυθιωτών και Στερεωτών, όπως μαρτυρούν η διαθήκη του, το αρχείο του Ναού, τα διασωζόμενα Ιστορικά αρχεία της Κέρκυρας και αναγράφεται στην επιγραφή της κεντρικής εισόδου του Ναού. Η μη αφομοιωθέντες λοιπόν Ηπειρώτες ήταν «ξένοι» για τους ντόπιους, για αυτό τον λόγο και ο ναός που ιδρύσαν και χρησιμοποιούσαν ονομάζεται, μέχρι και σήμερα Παναγία των ξένων και βρίσκεται στον κέντρο της Παλαιάς Πόλης στην Πλατεία Ηρώων Κυπριακού Αγώνα και μεταξύ των οδών Ντίνου Θεοτόκη και Λοχαγού Άρη Κασφίκη. Ακόμα απέχει λιγότερο από 100 μέτρα από τον Ιερό Ναό του Πολιούχου του νησιού Αγ. Σπυρίδωνα. Το οικόπεδο του Ναού δωρίθηκε από τον ηπειρωτικής καταγωγής Νικόλαο Βερβιτσιώτη υπό την κληρονομιά της κόρης του Θεοδωρέας Βερβιτσιώτη στον ιερομόναχο Νικόδημο Κολήτζα, υπό τον όρο να χτιστεί Ναός στον οποίο να μνημονεύονται πάντα τα ονόματα αυτής των γονέων της και των γιών της⁸². Έτσι, ο Ναός χτίστηκε το 1689 και τον επόμενο χρόνο άρχισε να λειτουργεί.

⁷⁹ Βλ. <http://www.corfuchurches.com/content/view/59/71/>

⁸⁰ Βλ. <https://www.paramythia-online.gr/7766/oi-paramythiotes-kai-i-panagia-ton-xenon-sti-kerkyra/>

⁸¹ Κοντογιάννης Σπ. Δ., *Ο ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ*, ΑΘΗΝΑ 1978.

⁸² Ο.π. Κοντογιάννης.

Η εικόνα που παριστάνει την Ρίζα Ιεσσαί, είναι ένα απ τα σημαντικά κειμήλια του ναού. Στην εικόνα αυτή παρουσιάζονται προφήτες με τις αντίστοιχες ρήσεις τους σχετικά με την έλευση του Μεσσία. Επίσης μια άλλη εικονογραφία που βρίσκεται στις Θύρες του Τέμπλου είναι μοναδική στο είδος της καθώς εικονίζονται δεκαεννέα Πατέρες της εκκλησίας, δέκα της Ανατολής και εννέα της Δύσης.⁸³

Εικόνα 8: Ο Ναός της Παναγίας των Ξένων

Πηγή: <https://www.orthodoxianewsagency.gr/epikairotita/i-panagia-ton-ksenon-enonei-kerkyra-mpari-kai-taranta/>

⁸³ Βλ. http://www.ecclesia.gr/greek/dioceses/corfu/panagia_ton_ksenon.html

Εικόνα 9: Τα εσωτερικό της εκκλησίας

Πηγή: http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/Kerkyra/Politismos/Ekklesies_Monastiria/8793-Ekklesia_tis_Panagias_twn_Ksenwn

1.8 Ο Ναός Παντοκράτορος

Ο Ιερός Ναός Παντοκράτορος στην Παλαιά Πόλη, πρόκειται για μια επτανησιακού ρυθμού εκκλησία και βρίσκεται στην Πλατεία Ταξιαρχών.⁸⁴ Ο γυναικωνίτης βρισκόταν πάνω από τη δυτική είσοδο και κανείς έφτανε εκεί από μια σκάλα που περιλαμβανόταν στο χώρο του εξωνάρθηκα. Το ιερό, που έχει μια κόγχη ημικυκλική έχει έντονη απόκλιση προς τον Βορρά. Το δάπεδο της εκκλησίας είναι διαμορφωμένο σε δυο επίπεδα και το μεγαλύτερο μέρος του αποτελείται από ταφόπετρες. Αξιοσημείωτο είναι πως η ουρανία ήταν αδιακόσμητη.⁸⁵

Ο ανάγλυφος άγγελος στην κορυφή της κατασκευάστηκε από τον Ιταλό γλύπτη Τορέτι, των 18ο αιώνα και είναι ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εκκλησίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι δίπλα της δέσποζε και η ιστορική εκκλησία των Ταξιάρχων αλλά καταστράφηκε από τους Βομβαρδισμούς των Γερμανών κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Εικόνα 10: Ο Ναός Παντοκράτορος

Πηγή: <https://www.corfu-kerkyra.eu/el/ekklisies-kerkyra-poli.php>

⁸⁴ Καλλιγά Π. Η Εκκλησία του Παντοκράτορος. *Κερκυραϊκά Χρονικά*, Τόμος ΙΔ, 1968.

⁸⁵ Ο.π. Καλλιγά.

1.9 Η Παναγία Μανδρακίνα

Στην κεντρική πλατεία της πόλης, δίπλα από τον Κήπο του Λαού υπάρχει ναός κτισμένος κατά τα μέσα του 16ου αιώνας σε ρυθμό βασιλικής και αφιερωμένος στην Παναγία την Μανδρακίνα.⁸⁶ Ο ναός ονομάστηκε έτσι εξαιτίας της θαυματουργής εύρεσης της ιερής εικόνας της Θεομήτορος στην θαλάσσια περιοχή που υπήρξε το μικρό λιμανάκι του Μανδρακίου μέσα στα δίκτυα των ψαράδων. Το κτίσμα του Ιερού Ναού της Υπεραγίας Θεοτόκου Μανδρακίνας διατηρεί περίτεχνη εξωτερική συμμετρική όψη με αετωματική απόληξη. Οι τοσκαναδωρικές παραστάδες της όψης και το τετράπλευρο πυργοειδές καμπαναριό με την περίτεχνη απόληξη, το οποίο ανακαινίστηκε το 1860 από τον αρχιτέκτονα Ιωάννη Χρόνη, εντυπωσιάζουν κάθε περαστικό. Το ισόγειο επίπεδο του ναού βρίσκεται χαμηλότερα του επιπέδου της πλατείας και περιβάλλεται από μικρή αυλή.

Εικόνα 11: Η Παναγία Μανδρακίνα

Πηγή: <https://greece.terrabook.com/el/corfu/page/panagia-mandrakina/>

⁸⁶ Βλ. <https://greece.terrabook.com/el/corfu/page/panagia-mandrakina/>

1.10 Ο Ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου

Ο ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου κτίστηκε τον 15ο αιώνα (1480) και η εξωτερική όψη της είναι απλή χωρίς εξώφυλλα στα παράθυρα. Χαρακτηριστικά αρχιτεκτονικά στοιχεία του ναού αποτελούν το καμπαναριό με το διάτρητο τοίχωμα, και η βαθμωτή στέγη. Στη δυτική, νότια και βόρεια πλευρά, η εκκλησία περιβάλλεται από εξωνάρθηκα σχήματος Π. Ο κυρίως ναός, υπερυψωμένος σε σχέση με τον περιμετρικό διάδρομο, φωτίζεται από τα ημικυκλικά παράθυρα που έχει στις μακριές πλευρές του. Στον εξωνάρθηκα σώζονται ορισμένες τοιχογραφίες καθώς και αρκετές επιτάφιος πλάκες μία από τις οποίες καλύπτει τον τάφο ενός Ρώσου πλοιάρχου που απεβίωσε το 1799 και μια άλλη, που φέρει την επιγραφή «ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ Ο ΙΕΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛ», η οποία καλύπτει τον τάφο ενός εφημέριου του ναού.⁸⁷

Εικόνα 12: Το εσωτερικό του Ναού

Πηγή: <http://www.corfuchurches.com/content/view/68/81/lang.el/>

⁸⁷ Βλ. <http://www.corfuchurches.com/content/view/68/81/lang.el/>

Στο εσωτερικό του ναού, χαρακτηριστικά στοιχεία αποτελούν η «ουρανία», ζωγραφισμένη από το Σπ. Σπεράντζα το 1773, καθώς και ο άμβωνας, ο οποίος μετά από παράκληση του Νικηφόρου Θεοτόκη, τοποθετήθηκε στο δεξιό τμήμα του ναού ώστε κατά το κήρυγμά του να είναι στραμμένος προς το πλήθος το οποίο γέμιζε το ναό, το νάρθηκα αλλά και την πλατεία. Το μαρμάρινο τέμπλο είναι διακοσμημένο με περίφημα έργα των Επτανησιακών Σχολών Ζωγραφικής του Γεωργίου Χρυσολωρά, Τζένου και Εμμανουήλ Μπουνιαλή-Τζάννε. Άλλα αξιόλογα έργα που διαθέτει ο ιερός ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου είναι ο Εσταυρωμένος του Σπεράντζα, ακριβώς πάνω από το Δεσποτικό θρόνο, ο Επιτάφιος, η Κοίμηση της Θεοτόκου και άλλες φορητές εικόνες του ναού. Στο ναό υπάρχει και λάρνακα με τα λείψανα των Αγίων Ιωάννου Χρυσοστόμου και Ιωάννου Δαμασκηνού.

Εικόνα 13: Εικόνες του Ναού

Πηγή: <https://www.corfu-kerkyra.eu/el/ekklisies-kerkyra-poli.php>

Ο Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος της Κέρκυρας υπήρξε από τους πρώτους Καθεδρικούς Ναούς των Μεγάλων Πρωτοπαπάδων. Από τους διαπρεπέστερους ιερείς που υπηρέτησαν σε αυτόν τον ναό υπήρξαν ο Νικηφόρος Θεοτόκης και ο Αναστάσιος Αυλωνίτης ενώ ορισμένοι από τους πιστούς της συγκεκριμένης εκκλησίας υπήρξαν γνωστοί ευγενείς της Κέρκυρας όπως ο ποιητής Διονύσιος Σολωμός, ο Ιωάννης Καποδίστριας και ο συγγραφέας Ιάκωβος Πολυλάς. Η εκκλησία τιμά τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο με γιορτή στις 29 Αυγούστου. Ο ναός είναι επίσης αφιερωμένος στην Αγία Παρασκευή και τον Άγιο Διονύσιο.

1.11 Ο Ναός του Αγίου Αντωνίου και του Αγίου Ανδρέα

Ο Ιερός Ναός του Αγίου Αντωνίου και του Αγίου Ανδρέα ανοικοδομήθηκε το έτος 1753 στη θέση όπου υπήρχε παλαιότερος ναός, ο οποίος πιθανολογείται ότι πρωτοκτίστηκε τον 15ο αιώνα. Ιστορικά ταυτίζεται με την ομώνυμη εκκλησία στην οποία ο αυτοκράτορας Ιωάννης Παλαιολόγος λειτουργήθηκε όταν επισκέφτηκε την Κέρκυρα ως ενδιάμεσο σταθμό του ταξιδιού του για τη Φλωρεντία, το έτος 1439, προκείμενου να λυθεί το ζήτημα με την ένωση των δύο εκκλησιών.⁸⁸ Η εκκλησία ανήκει στον εκκλησιαστικό επτανησιακό τύπο της μονόκλιτης βασιλικής και χαρακτηριστικό στοιχείο της είναι η κάλυψη από σταυροθόλια. Στο εσωτερικό του ναού αξιόλογο είναι το μαρμάρινο τέμπλο το οποίο δημιουργήθηκε από τον αρχιτέκτονα Αλέξανδρο Τριβώλη – Πιέρρη περίπου είκοσι χρόνια μετά από την ανακατασκευή του ναού.

Εικόνα 14: Ο Ιερός Ναός του Αγίου Αντωνίου και του Αγίου Ανδρέα

Πηγή: <http://www.corfuchurches.com/content/view/60/72/>

⁸⁸ Βλ. <http://www.corfuchurches.com/content/view/60/72/>

Εικόνα 15: Ο Ιερός Ναός του Αγίου Αντωνίου και του Αγίου Ανδρέα

Πηγή: <http://www.corfuchurches.com/content/view/60/72/>

1.12 Ο Ναός των Αγίων Πάντων

Πίσω από το πολύβουο και τουριστικό Λιστόν, βρίσκεται μια από τις πιο όμορφες εκκλησίες της πόλης μας, η εκκλησία των Αγίων Πάντων και Υ.Θ. Βλαχέραινας. Ο ιστορικός Ιερός Ναός των Αγίων Πάντων και της Παναγίας Βλαχέρνας πρωτοχτίστηκε στο καντούνι των Λαζανιέρων (σημερινή οδός Αγίων Πάντων) το 1688 από τον Ιερομόναχο Ιερεμία Σπόρο, ο οποίος ήταν κτήτορας και κάτοχος του Ιερού Ναού της Αγίας Πελαγίας στο Σαρόκο.⁸⁹ Η διοίκηση των Βενετών είχε αποφασίσει για δικούς της λόγους να γκρεμίσει το ναό του και ο Ιωακείμ εξασφάλισε ένα μικρό οικόπεδο. Εκεί έχτισε ναό, αφιερωμένο στους Αγίους Πάντες, ο οποίος ήταν περίπου μισός στην έκταση από ό,τι είναι σήμερα. Σταδιακά ο Ναός απέκτησε αδελφότητα αποτελούμενη από 27 οικογένειες, μεταξύ των οποίων ήταν και 6 οικογένειες ευγενών.⁹⁰ Αδελφότητα αποκτούσε ένας Ναός στην Κέρκυρα, όταν κάποιος αποφάσιζαν να έχουν όλα τα δικαιώματά τους σ' αυτόν, εκεί βαπτίζονταν, λειτουργούνταν, παντρεύονταν, κηδεύονταν και άφηναν και τμήμα από τις περιουσίες τους.

Εικόνα 16: Ο Ιερός Ναός των Αγίων Πάντων

Πηγή: <http://www.projectcorfu.com/%CE%BD%CE%B1%CF%8C%CF%82-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%AC%CE%BD%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%BF.html?lang=el>

⁸⁹ Βλ. <https://apantes.gr/%ce%b9%ce%b5%cf%81%cf%8c%cf%82-%ce%bd%ce%b1%cf%8c%cf%82-%ce%b7-%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%af%ce%b1/>

⁹⁰ Βλ. <https://enimerosi.com/details.php?id=28420>

Ο Ναός στα μέσα του 19ου αιώνα παρήκμασε οικονομικά. Εκείνα τα χρόνια η αδελφότητα των κρεοπωλών και εκδορέων είχε στην κατοχή της το Ναό της Παναγίας Βλαχέρνας, στην είσοδο του Νέου Φρουρίου.⁹¹ Οι Άγγλοι γκρέμισαν το ναό και η αδελφότητα πρότεινε στην αντίστοιχη των Αγίων Πάντων την συνένωση των δύο ναών, με αποτέλεσμα να χτισθεί ο Ναός όπως είναι στη σημερινή του μορφή το 1851, επί Μητροπολίτου Κερκύρας Αθανασίου Πολίτου, ο οποίος τον εγκαινίασε. Από τον κατεδαφισθέντα Ναό της Βλαχέρνας μετεφέρθησαν στο Ναό των Αγίων Πάντων το τέμπλο με τις περίφημες φορητές εικόνες του, όπως επίσης και η εφέστιος εικόνα της Παναγίας της Βλαχέρνας, η οποία κοσμεί και σήμερα το Ναό. Η αδελφότητα των κρεοπωλών στήριξε πολύ το Ναό. Για κάθε μοσχάρι που έσφαζαν, το ένα πόδι που πουλούσαν πήγαινε σε ξεχωριστό ταμείο υπέρ του Ιερού Ναού. Ο Ναός είχε μεγάλη περιουσία, κυρίως κτηματική. Σταδιακά, για διάφορους λόγους, έχασε την δόξα και την αίγλη του, και το μεγαλύτερο τμήμα της περιουσίας του. Η αδελφότητα των κρεοπωλών, όπως και όλες οι αδελφότητες στην Κέρκυρα, διαλύθηκε, παρότι και σήμερα, κατ' ανάμνηση του παλαιού καθεστώτος, στο εκκλησιαστικό συμβούλιο του Ναού υπηρετούν κρεοπώλες.⁹²

Εικόνα 17: Ο Ιερός Ναός των Αγίων Πάντων

Πηγή: <https://enimerosi.com/details.php?id=28420>

⁹¹ Ο.π.

⁹² Ο.π.

Εκτός από την εφέστιο εικόνα της Παναγίας των Βλαχερνών, ο Ναός έχει και άλλα κειμήλια, ιδιαίτερης καλλιτεχνικής και ιστορικής αξίας. Ξεχωρίζει ο Εσταυρωμένος στο Άγιο Βήμα, αρίστης ανατομίας. Τα τρία βημόθυρα, που απεικονίζουν τον Νυμφίο Χριστό και τους δύο Ιεράρχες, τους Πατριάρχες Αλεξανδρείας Ιωάννη τον Ελεήμονα και Κύριλλο.⁹³ Οι εικόνες του Δωδεκαόρτου στο τέμπλο, εκ των οποίων οι περισσότερες είναι έργα του περίφημου αγιογράφου Γεωργίου Χρυσολωρά. Οι δύο εικόνες στα Δεσποτικά, έργο του ιερέα Θεοδώρου Αγγελάτου, η εικόνα των Αγίων Πάντων, έργο του ιερομονάχου Δανιήλ Κόκλα, και η πρόσφατα αποκαλυφθείσα εικόνα του Αγίου Νικολάου, θαυμάσιας βυζαντινής τεχνοτροπίας. Στο Ναό υπάρχουν ακόμη πίνακες που αποδίδονται στον τοπικό ζωγράφο Σαμαρτζή.

Σπουδαίας τέχνης είναι το τέμπλο του Ιερού Ναού, το οποίο ήταν επιζωγραφισμένο και προσφάτως καθαρίστηκε, αποκαλύπτοντας τα φύλλα ασημιού με τα οποία είναι επενδυμένο, ενώ συνεχίζονται οι προσπάθειες περαιτέρω εξωραϊσμού και διακοσμήσεως του Ναού από το νυν Εκκλησιαστικό Συμβούλιο. Επίσης, ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε στο Ναό η προσφορά του μακαριστού πρωθιερέως Γεωργίου Μαξιμιλιανού, ο οποίος είχε καθιερώσει την ντόπια κερκυραϊκή ψαλμωδία, χάρις στην παρουσία ενός λαμπρού Κερκυραίου ψάλτη, του Θ. Μωραΐτη. Στο Ναό σήμερα ψάλλει ο Πρωτοψάλτης Γ. Λαδοβρέχης και μικρή χορωδία, η οποία αποδίδει τους ύμνους σύμφωνα με την βυζαντινή μουσική παράδοση, με συμψαλμωδία του εκκλησιάσματος.

Το χειμώνα κάθε Σάββατο γίνεται κατηχητική συνάντηση για τα παιδιά των μεγάλων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου στο χώρο του Ιερού Ναού, ενώ την ίδια μέρα στο Πνευματικό Κέντρο «Γωνιά» του Ιερού Ναού επί της οδού Βονδιόλου 1 γίνεται συνάντηση για παιδιά Γυμνασίου-Λυκείου. Κάθε δεύτερο Σάββατο γίνεται συνάντηση για νέα ζευγάρια, ενώ κάθε Κυριακή, μετά τη Θεία Λειτουργία, προσφέρεται καφές στον ίδιο χώρο, με την βοήθεια και την παρουσία όσων επιθυμούν. Παράλληλα, κάθε Κυριακή, μετά την λειτουργία στον Ιερό Ναό γίνεται κατηχητική συνάντηση για παιδιά προσχολικής ηλικίας και των τριών πρώτων τάξεων του Δημοτικού.⁹⁴

⁹³ Ο.π.

⁹⁴ Ο.π.

Στο Ναό τελείται η Θεία Λειτουργία κάθε Κυριακή και μεγάλη εορτή, ενώ το απόγευμα του Σαββάτου τελείται ο Εσπερινός. Το χειμώνα τελείται μία φορά τον μήνα ιερά αγρυπνία. Τα τελευταία χρόνια η ουρανία του ναού (η οροφή) αγιογραφήθηκε με μία εξαιρετική παράσταση Πάντων των Αγίων καμωμένη από τον αγιογραφικό οίκο Καραβασίλη στην Λάρισα. Επίσης, πρόσφατα αποκαλύφθηκε στο μπροστινό μέρος της Αγίας Τραπέζης ένας μοναδικός δικέφαλος αετός, ανάγλυφος σε πέτρα, επιχρυσωμένος, ο οποίος συντηρήθηκε και γίνεται έρευνα στα αρχεία για να βρεθούν περισσότερα στοιχεία γι' αυτόν.⁹⁵

⁹⁵ Βλ. <https://apantes.gr/%ce%b9%ce%b5%cf%81%cf%8c%cf%82-%ce%bd%ce%b1%cf%8c%cf%82-%ce%b7-%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%af%ce%b1/>

1.13 Ο Ναός του Αγίου Νικολάου

Σύμφωνα με την παράδοση, στην περίοδο της παρακμής του Βυζαντίου, οι δυτικοί συνήθιζαν να παίρνουν τα λείψανα των Αγίων και να τα μεταφέρουν στα μέρη τους, είτε για να τα προφυλάξουν είτε για να τα οικειοποιηθούν.⁹⁶ Με τον ίδιο τρόπο κάποιοι ναυτικοί απαίρεσαν το λείψανο του Αγίου Νικολάου το 1087 από τη Λυκία (όπου γεννήθηκε και πέθανε ως Αρχιεπίσκοπος ο Άγιος Νικόλαος) για να το μεταφέρουν στην Ιταλία, στην πόλη Μπάρι. Στο ταξίδι τους προς την Ιταλία λέγεται ότι έκαναν μια στάση στην πόλη της Κέρκυρας, όπου οι κάτοικοι του νησιού τους παρεκάλεσαν να θέσουν το σκήνωμα για προσκύνηση. Αυτοί δέχτηκαν κι έτσι δημιουργήθηκε μια μαρμάρινη πλάκα όπου έβαλαν το λείψανο του αγίου για να το προσκυνήσουν οι Χριστιανοί Κερκυραίοι. Πολύ αργότερα οικοδομήθηκε ο ομώνυμος Ναός στη θέση αυτή προς τιμή του γεγονότος αυτού. Στη μαρμάρινη πλάκα όπου τοποθετήθηκε το σκήνωμα του αγίου οφείλεται η δεύτερη ονομασία αυτής της εκκλησίας (Άγιος Νικόλαος της Πλάκας), αν και πιο γνωστή είναι με το όνομα Άγιος Νικόλαος των Λουτρών, λόγω της θέσης της.

Εικόνα 18: Η Εκκλησία του Αγίου Νικολάου

Πηγή: <http://www.diakonima.gr/2012/12/06/%CE%BF-%CE%BD%CE%B1%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%AD%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84/>

⁹⁶ Βλ. <http://www.diakonima.gr/2012/12/06/%CE%BF-%CE%BD%CE%B1%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%AD%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84/>

1.14 Ο Ναός της Αγίας Σοφίας

Μια από τις εκκλησίες της πόλης της Κέρκυρας με μεγάλη ιστορική και θρησκευτική αξία είναι και αυτή της Αγίας Σοφίας που βρίσκεται στην αρχή της οδού Βελισσαρίου στην περιοχή της Εβραϊκής. Ωστόσο, αυτή δεν ήταν πάντοτε η θέση της, αφού αρχικά, ο ναός ήταν κτισμένος στη μια πλευρά της αψίδας της Πόρτα Ριάλα (Porta Reale).⁹⁷ Κτίστηκε το 1650 από το λόγιο ιερέα Αυγουστίνο Δενόρη. Τότε, η εκκλησία ήταν μικρότερη σε έκταση και ήταν αφιερωμένη στην Αγία Σοφία και τις κόρες της, Πίστη, Ελπίδα και Αγάπη. Σύμφωνα με τα σχέδια που σώζονται, η εκκλησία πήρε τη σημερινή της μορφή γύρω στα 1848 έως 1851. Σε έναν ιδιαίτερα μικρό και ασύμμετρο χώρο ο αρχιτέκτονας Ιωάννης Χρόνης σχεδίασε και κατασκεύασε μια κανονική εκκλησία, χωρίς να δίνει στον πιστό την αίσθηση της κατάθλιψης και της πίεσης. Τα θυρώματα (βόλτα) στις δύο θύρες εισόδου του ναού αποτελούν χαρακτηριστικό αρχιτεκτονικό στοιχείο του Ιωάννη Χρόνη. Τέτοια θυρώματα συναντάμε και στο αρχοντικό Καποδίστρια.

Τα επίσημα έγγραφα της εποχής αναφέρουν ότι από το 1700 έως το 1846 ο ναός ανήκε στην οικογένεια Γαβαλά ενώ περιήλθε αργότερα σε δύο ιερείς, τους αδελφούς Φώτιο και Νικόλαο Νικολόπουλο, η σύζυγος του οποίου ήταν το γένος Γαβαλά.⁹⁸ Ο ναός, όμως, παραμελήθηκε από τους κτήτορές της σε τέτοιο βαθμό ώστε ήταν έτοιμος να καταρρεύσει. Σύμφωνα με τον ιστορικό Σπυρίδωνα Κ. Παπαγεωργίου ο ναός σώθηκε χάρη στην σύσταση συντεχνίας ξυλουργών και κτιστών το 1846. Στο βιβλίο του «Η Ιστορία της Εκκλησίας της Κέρκυρας» αναφέρει ότι πρόσθεσαν στην εκκλησία και τον τίτλο «και του Αγίου Ιωσήφ του Μνήστορος» ως προστάτη των κτιστών. Επίσης, πολλά μέλη της συντεχνίας εκτός από οικοδομήσιμη ύλη δώρισαν και εικόνες, ασημένια καντήλια, ιερά σκεύη και άμφια. Στη συνέχεια έγινε παρεκκλήσι του ναού του Αγίου Δημητρίου (ο οποίος καταστράφηκε κατά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο) και αργότερα παρεκκλήσι του Αγίου Αντωνίου της Σπηλιάς και τέλος το 1990 έγινε ενοριακός ναός. Σ' αυτή τη μακρά ιστορική διαδρομή ο ναός υπέστη πολλές αλλαγές, ως προς την αρχιτεκτονική μορφή του. Σήμερα στο εσωτερικό του ναού σώζονται μεγάλης αξίας αντικείμενα, όπως: ασημένιο θυμιατήρι (1824), Ευαγγέλιο με ασημένια επένδυση (1824), ένας ασημένιος δίσκος (1878), ένας Αμνός (Εσταυρωμένος) και πέντε ασημένια καντήλια, τα οποία πιθανόν να ήταν αφιέρωμα της συντεχνίας των κτιστών και των ξυλουργών το 1851.

⁹⁷ Βλ. <https://www.corfuland.gr/el/istorika-kerkyra/corfu-history/o-istorikos-naos-tis-agias-sofias-ena-mikro-arxitektoniko-thayma-toy-ioanni-chroni.html>

⁹⁸ Ο.π.

Εικόνα 19: ιστορικός ναός της Αγίας Σοφίας:

Πηγή: <https://www.corfuland.gr/el/istorika-kerkyra/corfu-history/o-istorikos-naos-tis-agias-sofias-ena-mikro-arxitektoniko-thayma-toy-ioanni-chroni.html>

Εικόνα 20: Ο Ναός της Αγίας Σοφίας

Πηγή: <https://www.flickr.com/photos/127226743@N02/29149816605>

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Το θέμα της παρούσας πτυχιακής εργασίας ήταν «Οι Ιστορικοί, Ορθόδοξοι Ιεροί Ναοί της παλιάς πόλης της Κέρκυρας». Αποτελεί γεγονός πως το θρησκευτικό στοιχείο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την πολιτιστική και πολιτισμική παράδοση των Ελλήνων και αποτέλεσε από κοινού με την ελληνική γλώσσα, σημαντικό παράγοντα συνοχής και διαφύλαξης του ελληνισμού. Επιπλέον, οι Έλληνες αποτελούν έναν από τους πιο θρησκευτικούς λαούς σε σύγκριση με τους λαούς των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Εκκλησία της Ελλάδος αναπτύσσει σπουδαίο σημαντικό κοινωνικό-φιλανθρωπικό έργο, τόσο μέσω των Μητροπόλεων και του κλήρου, όσο και με την ίδρυση μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένους τομείς. Αξιοσημείωτο είναι πως η δράση της Εκκλησίας δεν περιορίζεται στην τυπική λατρευτική λειτουργία, αλλά ήδη από τα πρωτοχριστιανικά χρόνια συνδέθηκε με την κοινωνική προσφορά, τη φιλανθρωπία και την αλληλεγγύη. Οι πιστοί επισκέπτονται τις εκκλησίες για να εκκλησιαστούν, να προσευχηθούν, καθώς και για να βοηθήσουν στο έργο της Εκκλησίας, να συμμετέχουν στην κοινωνική της δράση που σχετίζεται με το μαγείρεμα σε συσσίτια, να συμμετέχουν σε μυστήρια και ακολουθίες, να συμμετέχουν στο φιλανθρωπικό της έργο.

Όπως είναι γνωστό, ο Χριστιανισμός δεν απευθύνεται μόνο στο νου του ανθρώπου, αλλά σε ολόκληρη την ύπαρξη του. Η αληθινή χριστιανική πίστη εκδηλώνεται με έργα αγάπης και άσκηση της αγάπης ως εφαρμογή του περιεχομένου της πίστεως και αποτελεί ουσιώδες γνώρισμα της χριστιανικής ζωής. Είναι γεγονός πως μέσα στους κόλπους της Ελληνικής Εκκλησίας σημειώθηκε και σημειώνεται σπουδαία φιλανθρωπική κίνηση και κοινωνική δραστηριότητα. Ακόμη, το πνεύμα της Εκκλησίας για την φιλανθρωπία έχει διαποτίσει το Κράτος και ισχυροί οικονομικά ιδιώτες για την ανέγερση και τη λειτουργία μεγάλων προνοιακών ιδρυμάτων.

Για τους Χριστιανούς η άσκηση της φιλανθρωπίας δεν είναι απόρροια εξαναγκασμού, σκοπιμότητας ή εγωιστικών κινήτρων, αλλά καρπός ελεύθερης θέλησης. Αυτή η πρωτοπόρος έννοια περί φιλανθρωπίας ενέπνευσε και εμπνέει μέσα στους αιώνες το ζήλο για αγαθοεργίες, καρπός του οποίου είναι μια σειρά προνοιακών δραστηριοτήτων. Οι υπηρεσίες λοιπόν που ασχολούνται με την ανάπτυξη και ενίσχυση του φιλανθρωπικού έργου της Εκκλησίας, θα πρέπει να τονίσουν την αναγκαιότητα του έργου αυτού, ιδιαίτερα σε μια περίοδο που η Κέρκυρα, η χώρα μας και ολόκληρος ο πλανήτης βιώνει πρωτόγνωρες

συνθήκες λόγω της πανδημίας του COVID 19. Πιο συγκεκριμένα, αποτελεί γεγονός πως οι Έλληνες καταναλωτές, ενώ αναγνωρίζουν την ύπαρξη έμπρακτης αλληλεγγύης από την πλευρά της Εκκλησίας προς τους κοινωνικά και οικονομικά αδύναμους, δε δραστηριοποιούνται οι ίδιοι, συμμετέχοντας ενεργά σε αυτές τις δράσεις. Μια εκστρατεία ενημέρωσης για την ανάγκη συμμετοχής και ένα ευρύ κάλεσμα της Εκκλησίας προς τους πιστούς, με τη βοήθεια των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, θα βοηθούσε στην κινητοποίηση των πολιτών.

Ακόμη, η προσέλκυση περισσότερων πολιτών, και ιδιαίτερα νέων, στις δράσεις της Εκκλησίας θα μπορούσε να επιτευχθεί και μέσω των σύγχρονων μέσων τεχνολογίας, του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, οι οποίες λειτουργούν τόσο ως πλατφόρμες ενημέρωσης, όσο και ως «χώροι» γέννησης κοινωνικών δράσεων. Ακόμη, μπορούν να διενεργηθούν εθελοντικές αιμοδοσίες, ενίσχυση των συσσιτίων και συστράτευση εθελοντών για τη στήριξη των ευπαθών ομάδων διευρύνοντας το φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας στην δύσκολη αυτή εποχή της πανδημίας.

Επίσης, η Εκκλησία δεν είναι ο μοναδικός φορέας ο οποίος παρέχει φιλανθρωπικό έργο, αφού συχνά και ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης αναπτύχθηκε ένα δίκτυο μη κερδοσκοπικών οργανώσεων και δομών αλληλεγγύης που δραστηριοποιούνται είτε πανελλαδικό είτε σε τοπικό επίπεδο. Έτσι, η Εκκλησία και οι θρησκευτικές οργανώσεις θα μπορούσαν να συνεργαστούν με τις οργανώσεις του ευρύτερου μη κερδοσκοπικού φορέα ώστε να καταστεί αποτελεσματικότερο το έργο και των δυο πλευρών.

Επιπλέον, με τα νέα δεδομένα που έχουν δημιουργηθεί σε ό,τι αφορά την επικοινωνία, Κληρικοί σε όλη την Ελλάδα ανοίγουν ηλεκτρονικούς διαύλους επικοινωνίας με το ποίμνιο παρέχοντας λόγο παρηγορητικό, συμβουλές αλλά και στήριξη σε όσους το έχουν ανάγκη. Αυτό το παράδειγμα μπορούν να ακολουθήσουν και κληρικοί της Κέρκυρας, ώστε να στηρίζουν ανθρώπους που έχουν ψυχολογική υποστήριξη.

Τέλος, το παράρτημα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στην Κέρκυρα, θα μπορούσε να πραγματοποιήσει δράσεις σε συνεργασία με τη Μητρόπολη της Κέρκυρας, όπως αυτές που πραγματοποιεί με τα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» του Ε.Ε.Σ. και με κινητά κλιμάκια, στελεχωμένα από επαγγελματίες και ειδικά εκπαιδευμένους εθελοντές Ε.Ε.Σ, να επισκέπτονται κατ' οίκον μοναχικούς ηλικιωμένους και άτομα που αντιμετωπίζουν κινητικά προβλήματα, ή έχουν πιστοποιημένη αναπηρία (ΑμεΑ), προκειμένου να τους διανείμουν προμήθειες από σούπερ μάρκετ ειδών καθημερινής διαβίωσης και ειδών πρώτης ανάγκης.

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1: Ναός του Αγίου Γεωργίου

Εικόνα 2: Εικόνα του Αγίου Σπυρίδωνα

Εικόνα 3: Η λάρνακα και το ιερό λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνα

Εικόνα 4: Ο Μητροπολιτικός Ναός της Κέρκυρας

Εικόνα 5: Ο Ιερός Ναός της Παναγίας Κρεμαστής

Εικόνα 6: Ο Ναός του Αγίου Νικολάου των Γερόντων

Εικόνα 7: Το εσωτερικό της εκκλησίας

Εικόνα 8: Ο Ναός της Παναγίας των Ξένων

Εικόνα 9: Τα εσωτερικά της εκκλησίας

Εικόνα 10: Ο Ναός Παντοκράτορος

Εικόνα 11: Η Παναγία Μανδρακίνα

Εικόνα 12: Το εσωτερικό του Ναού

Εικόνα 13: Εικόνες του Ναού

Εικόνα 14: Ο Ιερός Ναός του Αγίου Αντωνίου και του Αγίου Ανδρέα

Εικόνα 15: Ο Ιερός Ναός του Αγίου Αντωνίου και του Αγίου Ανδρέα

Εικόνα 16: Ο Ιερός Ναός των Αγίων Πάντων

Εικόνα 17: Ο Ιερός Ναός των Αγίων Πάντων

Εικόνα 18: Η Εκκλησία του Αγίου Νικολάου

Εικόνα 19: Ο Ναός της Αγίας Σοφίας

Εικόνα 20: Ο Ναός της Αγίας Σοφίας

Βιβλιογραφία

- Αγοροπούλου-Μπιρμπίλη, Α. (1976, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (ΕΜΠ)), Η αρχιτεκτονική της πόλεως της Κέρκυρας κατά την περίοδο της ενετοκρατίας.
- Bancroft, Harding F.; Stein, Eric (1949). "The Corfu Channel Case: Judgment on the Preliminary Objection". *Stanford Law Review*. 1 (4): 646–657.
- Καλλιγά Π. Η Εκκλησία του Παντοκράτορος. *Κερκυραϊκά Χρονικά*, Τόμος ΙΔ, 1968.
- Κατσαρός Σπ., (1967). *Σύντομη Ιστορία της Κέρκυρας*.
- Κοντογιάννης Σπ. Δ., Ο ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ, ΑΘΗΝΑ 1978.
- Μοναχού Παϊσίου Αγιορείτου (1991). Ο Άγιος Αρσένιος ο Καππαδόκης. Σουρωτή Θεσσαλονίκης: Εκδόσεις Ιερού Ησυχαστηρίου Μοναζουσών «Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος», σελ. 32-35.
- Stamatopoulos N. (1993). *Old Corfu: history and culture*.
- Westminster E.M.G., Narrative of a Yacht Voyage in the Mediterranean: During 1840-41, Volume 1. London 1842.
- Henry Jervis-White Jervis. History of the Island of Corfú and of the Republic of the Ionian Islands. London 185.

Διαδικτυακές πηγές

- http://agiosgeorgios57.blogspot.com/2012/10/blog-post_5384.html
- <https://www.corfuland.gr/el/istorika-kerkyra/corfu-history/o-agios-georgios-sto-palaio-froyrio-o-emblimatikos-naos-kosmima-tis-kerkyras.html>
- <https://www.infokerkyra.gr/aksiotheata/ekklisies/134-naos-agiou-spyridona.html><https://www.atlantis-hotel-corfu.com/corfu-hotels/%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CF%83%CF%80%CF%85%CF%81%CE%B9%CE%B4%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B5%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1.html>
- <https://greece.terrabook.com/el/corfu/page/agios-spyridonas-kerkura/>
- <https://www.monastiria.gr/agios-spyridonas-kerkyra/>
- <https://www.corfuland.gr/el/istorika-kerkyra/corfu-history/agios-spyridon-o-thaymatoyrgos.html>
- <https://www.ekklisiaonline.gr/nea/i-larnaka-ke-to-iero-lipsano-tou-agiou-spyridona/>
- <https://imcorfu.gr/ekklisies-mones/mitropolitikos-naos/>
- <https://www.corfuland.gr/el/diafora/kerkyra/o-epiblitikos-mitropolitikos-naos-tis-kerkyras.html>
- <http://www.projectcorfu.com/%CE%BC%CE%B7%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%BD%CE%B1%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%AD%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1%CF%82.html?lang=el>
- <https://imcorfu.gr/ekklisies-mones/mitropolitikos-naos/>
- http://www.religiousgreece.gr/ionian-islands/-/asset_publisher/PtMJiHo2S3di/content/i-n-panagias-spelaiotisses
- http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/Kerkyra/Politismos/Ekklisies_Monastiria/8795-Ieros_Naos_Panagias_Kremastis
- <https://townhouseco.co.uk/el/thing-to-do/plateia-kremastis-i-toy-enetikoy-piga/>
- <http://www.corfuchurches.com/content/view/59/71/>
- http://www.ecclesia.gr/greek/dioceses/corfu/panagia_ton_ksenon.html
- <https://www.paramythia-online.gr/7766/oi-paramythiotes-kai-i-panagia-ton-xenon-sti-kerkyra/>
- <https://greece.terrabook.com/el/corfu/page/panagia-mandrakina/>
- <http://www.corfuchurches.com/content/view/68/81/lang,el/>

- <https://apantes.gr/%ce%b9%ce%b5%cf%81%cf%8c%cf%82-%ce%bd%ce%b1%cf%8c%cf%82-%ce%b7-%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%af%ce%b1/>
- <https://apantes.gr/%ce%b9%ce%b5%cf%81%cf%8c%cf%82-%ce%bd%ce%b1%cf%8c%cf%82-%ce%b7-%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%af%ce%b1/>
- <https://enimerosi.com/details.php?id=28420>
- <http://www.diakonima.gr/2012/12/06/%CE%BF-%CE%BD%CE%B1%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%AD%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84/>
- <https://www.corfuland.gr/el/istorika-kerkyra/corfu-history/o-istorikos-naos-tis-agias-sofias-ena-mikro-arxitektoniko-thayma-toy-ioanni-chroni.html>